„ЗАСТАВА“ излази трутпиу недељи и то: средом, петком и недељом.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 12 фор.
на по године . . . . . 6 „
на четврт године . . . . . 3 „
на један месец . . . . . 1 „
За Србију:
(*у сребру.*)
На годину 120 гроша, на пола године 60 г. на четврт године 30 гроша чарш

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 нов. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жигсе плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад, у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви листа у месту могу се добити по 10 нов. у трговини Љ. Стефановића и браће М. Поповића код „црвене руже.“

БРОЈ 76. У НОВОМЕ САДУ, У НЕДЕЉУ 30. ЈУНА (12. ЈУЛА) 1874. ГОДИНА IX.

УЗАЛУДНЕ ПРЕТЊЕ.

Прекјуче је кр. комесар г. дворски саветник Хубер дошао у Карловце, и јуче на Петров-дан требао је конгрес отворен бити, али је отварање одложено на данас, у недељу, на Павлов-дан. Шта је одгођењу узрок, не знамо. Веле, да је кр. комесар изјаснио се, да је Петров-дан, дан „компариције“ (дошашћа) посланика, а отварање да као и код земаљски сабора може и на други дан пасти. Нећемо у томе да цепидлачимо. Нека је то ушур за изостанак церемонијала. Ствар је у толико неповољна, што је то изненада дошло, те ће толики свет заман у Карловце доћи, а извештени смо, да се са више страна спремаше на то. Можда се баш то избећи хтело. Како му драго било. „Уг. Лојд“ већ под 8. јулом п. р. има у листу од четвртка бележку, по којој ће отварање конгреса бити 12. јула п. р. (30. јуна), дакле је мисао одгођења већ пре замишљења.

Данас се конгрес отвара.

Ми смо га већ поздравили добродошлицом, и сад одишемо душом, јер нам савест каже, да смо вршили дужност, а и право јавног органа народне странке до састанка конгреса, а сад је на конгресу, да он преузме дело народно, да врши своју дужност на пољу јавног живота народног, и да поверење и очекивање народа оправда.

Ми ћемо савесно и безпристрасно пратити рад конгреса, и не преокупујући мишлења поједини посланика, врши ћемо дужности јавне контроле, која органу јавног мишлења пристоји по задатку журналистике.

Засад имамо да забележимо, да пештанска и бечка журналистика велику бригу води о нашем конгресу и његовој судбини.

Тако „Уг. Лојд“ од 27. јуна (9. јула) има уводни чланак под насловом: „У очи избора српског патријарха“, коме је тенденција, да покаже, како Срби истина имају право слободног избора митрополита, али како круни припада право потврђења, дакле и непотврђења избранога, и повраћања чина на нов избор. Ми смо о том писали у прошастом броју листа поводом „Обзоровог“ чланка, који је узгред буди речено на Лојдов чланак налик, као да су једним дахом заданути. Ми не оспоравамо државној власти, односно круни право, да може под извесним условима потврђење одрећи; али ти услова мора у извесном појединoм случају бити, иначе не може бити говора о вршењу права, него о злоупотреби права, т. ј. о пукој сили. Потврђење могло би се одрећи само лицу, које не би имало каноничне квалификације за избор, или би био велеиздајник или иначе осведочен непријатељ држави или круни, или би иначе са гледишта кривични закона, или обштег и јавног морала на себи љагу имало. „Уг. Лојд“ сам каже за будимског владику, који је народни кандидат: „да исти очевидно ужива највеће поверење код своји суплеменика и суверника; да га поштују не само као најстаријег владику, него и због његови изврсни лични својства, и његови знаменити заслуга, што их је обилно стекао за дуго време своје црквене службе и достојанства црквеног. Такође и у патријотском погледу стоји чист и непорочан владика Стојковић, који је од толико година у средишту земље, на очима највише власти.“

Кад је тако, шта више, кад је и сам владатељ истога при самој промени администраторства одликовао знаком високог свога одличија — шта се може с које му драго стране навести за основ непотврђења? Зар то, што грофу Лоњаји није био по ћуди, и што је осведочено, да је неправедно оцрњен и оклеветан, и да је са столице администраторства уклоњен на правди бога? Није ли ту на месту сатисфакција њему и народу, и то така, која не само да неби круну потавнила, него би јој сјај подигла тиме, што би се у читавом народу, који милијон душа, и стотину хиљада јунака броји, повратило и утврдило уверење, да је правда нашла пута до престола, и да у Аустро-Угарској нико неможе на неправди пасти, а најмање таки великодостојник, као што је будимски владика, и таки човек који ужива поверење и љубав милијона народа. Владатељски плашт није за то, да заклања мане и политичне погрешке поједини министара, а најмање онаког министра, као што је био гр. Лоњаји; напротив круна тим већма одсјајава, кад осведочену неправду поправити, и жртви неправде положај свој повратити даде. Иначе ће народ српски морати ствар тако узети: да се њему самом одриче свака вредност и важност, и свако право и поштење. Може ли уставна влада и у Будим-Пешти и Загребу узети одговорност на се за посљедице, које из таког омаловажења, презрења и понижења српског народа, не сутра, прекосутра, али можда у најопаснијем тренутку понићи могу? Или може ли престолу у прилог ићи и само искушење или и сама равнодушност народа српског?

Ми остављамо то на озбиљну оцену и уважење онима који се тиче.

„Уг. Лојд“ наводи неко упутство Марије Терезије од 12. (24). Јуна 1748 што је дато ц. комесару барону Енглсховену, у ком стоји: „да на конгресу скупљеним депутирцима ваља оставити подпуно на слободу, кога ће владику за митрополита изабрати, пошто царици остаје право, да потврду пореч оном, кои би јој био неугодан“. (inconveniens). Но круна таким једностраним упутством не може себи дати, или задржати већа права, него што јој припада по природи надзорног права, и по самим законима.

Ни у каквом закону нема тога, да се коме, особито у сфери цркве избраном потврђење може одрећи само зато, што је исти „неповољно“, или неугодно лице. То још мање може бити у устав. држави, где владатељ своје право врши уставно т.ј. преко министра, који за своја дела, и своје савете одговарају, и који се мењају тако, да што се једној влади није допадало, немора по себи бити недостојно. Најмање пак може „допадању и недопадању“ бити места у обсегу црквене автономије. Но „Уг. Лојд“ и сам наводи: да круна досад никад није употребила своје право одрицања потврђења избраног митрополита.

Је ли промислио, је ли прорачунао „Уг. Лојд“ какав би грдан утисак у народу српском учинило, кад би на видик изишло, да се за две стотине година резерватне, у српским црквеним стварима абсолутне, тако рећи аустријске владавине није догодио ни један случај одрицању потврђења избраном митрополиту, а да се први таки случај догодио баш у доба, кад је ствар била у руци уставне и одговорне владе угарске? Истина, да су казали неки уг. министри — који, кад, и коме, то нека остане за други пут, ако узтреба — да није сметње до угарске владе, него да је другде „камен претикања“; — али кад би и било тако, не би ли и то по ауторитет, углед уг. владе и владавине у очима српског народа врло штетно било, кад би се морало узети, да је уплив њен у Бечу и на двору тако опао, да она у српским, и то баш у српским црквеним стварима неможе неке и неке упливе паралисати, и да њен савет неможе да превагне? А шта ће бити, ако се узме, и покаже, да је то само излика, и да се тиме само хоће, да се одијум баци на другу страну?

„Шта ће бити? као да се води рачун о томе, шта мисли, и шта ће мислити шака људи од милијон душа“ — приметиће нам се можда поругљиво. Ако је тако — е онда је што друго, али то друго остављамо за друго време.

И „П. Лојд“ доноси такође у листу од 10. јула п. р. уводни чланак о нашем конгресу. Нећемо се упуштати у млогу полемику о томе, што он пише. На просто одричемо, да српски конгрес ништа друго неће, него негацију. Негацију баш они хоће који хоће да негирају, да не потврде избор конгреса. Или би се „позитивност“ у Срба у томе састојала, кад би бирао, не што се њему, него што се другоме коме хоће и допада.

А где је онда право и слобода избора? Врло је смешно, што „П. Лојд“ каже, да ће „конгрес“ имати да покаже кандидата већине и мањине“, и зашто би имао то да учини види се из даљег наговештења, да би влада ако већину не добије повољно јој лице, кандидата мањине предложила на „потврђење.“ Зар то не би било наименовање? „П. Лојд“ види сам, да се то са природом слободног избора не би слагало али — спрам Срба ваљда је свашта слободно.

Има још и више погрешни назора у том и другим листовима пештанским и бечким који по свој прилици смерају на застрашење, или притисак сабора, но ми их остављамо на страну у уверењу, да ће сабор поступити само по праву, користи и достојанству народне ствари, и да у томе нетреба савета ни из Пеште ни из Беча. Право и правда на нашој је страни, а ако би било на силу — и сила није вечна. „А страха же вашего не убојим сја — јер је с нами Бог!“

„БУДУЋНОСТ“ „ОБЗОРУ“.

Овде саопштавамо продужење одговора „Будућности“ ком је почетак у 69. бр. Заставе изашао:

„Но најзад да се запитамо: шта би по сам данашњи народни живот, по саме интересе народа српског у Босни и Херцеговини значило њихово васкрснуће као засебних самосталних земаља — како са те стране ствар изгледа? То управо и јесте главно питање. Кад васколики српски народ који живи на балканском полуострову, тежи за тим, да се у свима крајевима потпуно ослободи од турскога јарма, он без сумње неможе имати другу циљ пред очима но ту, да ослободивши се од туђинског господарства, створи себи такав облик народне егзистенције који ће му по својој организацији најбоље обезбедити с једне стране спољни опстанак *као народа*, као самосталне народне личности, с друге стране унутарње државне и друштвене услове за што обилатији културни рад, за што свестранији развитак и подмирење својих народних способности и потреба. Јер збиља није доста само знати мачем извојевати народну слободу; тиме је тек половина великог дела учињена; друга је половина тако исто знатна у томе, да се тај ослобођени народ таквим начином организује, како ће моћи своју слободу *да одржи* и да се у њој *стално* развија.

Па сад према тој обележеној цељи шта би значило, кад би се народ српски на балканском полуострову хтео организовати у облику неколицине самосталних микроскопских државица, које би скоро ваљало са увеличавајућим стаклом на карти јевропској тражити! Доиста према очигледноме факту, по коме се данас већма и јаче но игда народни инстикти баш у самој маси буде и иште политичког задовољења, по коме данас свака раскомадана и подјармљена народност јевропска, која осећа још животне способности у себи, покренута снагом народне мисли, тежи да своје разбацане удове у једно народно тело у једну државу скупи и организује и по ком већ видимо где су се поједини велики државни створови на основи начела народности груписали довршили — према томе очевидном факту српски би народ у горњем случају морао изгледати као неки unicum, као јединствени *примерак међу народима јевропским*, о коме би се онда морало мислити да хоће међу свима да буде или најпаметнији или — најсмешнији!

Пољска је онда политички умрла, кад је у име свете тројце раздеране на троје; Италија беше вечита лопта у рукама туђанских освајача и дипломатских плетака и експеримената само зато, што беше раздробљена у толико и толико „суверених“ државица — но на што је да ређамо још и даље примере, кад је та ствар довољно позната и историјом засведочена. У осталом „Обзор“ нам је сам у даљем течају свога чланка о коме је овде реч, дао веома згодан и историјски, пример, којим он најбоље сам побија своје позивање на историју и некадашњу самосталност Босне и Херцеговине и који је сам најбоље означио последице враћања у то некадашње стање. Шта оно каже он о Данту? Ето шта каже: „Данте жалећ судбину Италије, *расцјепане* и љутим ратовима изврженe, подупирао је немачког цара да је освоји и *уједини*“ Та средњевековна расцепаност у Италији у толике самосталне државице беше дакле узрок, што је чак Данте морао желети, да је ма и немачки цар освоји и уједини. Па не би ли српски народ био „изврженe“ тој истој жалосној судбини, кад би по његовом потпуном ослобођењу свака област хтела да буде самостална државица? Не би ли онда могао да се нађе још и какав српски Данте, који би певао химну оном страном освојачу, који би дошао да тај „расцепани“ народ уједини?

Доиста, српски би народ у таквом случају представљао друго и то још миниатурно издање некадашње Италије, издање таман згодно за божићни дар доброј причевској деци разних јевопских династија „на расположењу“, таман згодно за врзино коло разних опита са јевропским секундогенитурама (побочна лоза владајућих породица)! О тако би ту дивно српски народ на балканском полуострову сам себе расечена на згодне комаде извео на тањиру својим облапорним суседима!

Но можда би то баш ишло у рачун и самоме „Обзору“ и његовим патронима, можда је то баш скривени смер те Обзорове као тобож мимогред бачене мисли о некадашњој самосталности Босне и Херцеговине? Било како му драго, свакојако то нека добро запамти „Обзор“, да српски народ ма у којој области балканског полуострова неће никад бити Дон Гијот својих суседа и њихових себичних планова, да неће никад никоме па ни својој хрватској „браћи“ за љубав у самоме тренутку свога препорођаја одмах у једно потписати своју потоњу личну смрт!

Можда смо већ и сувише говорили о тој „историјској“ самосталности Босне и Херцеговине, коју наш загребачки другар онако мефистофелски напомену. Још ћемо само то овде да додамо, да ми говорећи о томе, шта би у данашњем добу и према данашњој политичкој струји јевропској значило конституисање Босне и Херцеговине као самосталних државица, нисмо тиме никако мислили да уједно решимо и то питање, у каквом би облику ваљало да се организује потоња српска држава на балканском полуострву. Јер то је мислимо свакоме јасно, да је то сасвим друго питање, да ли је боље и одговара ли више захтевима напреднијег државног живота, да се српски народ на истоку организује у облику децентрализане, федеративне државе са обласном самоуправом, или у облику бирократски централисаном. То је такво питање, о коме се доиста може говорити и које има великог значења у данашњем народном животу, но ми у овоме чланку о томе питању не можемо поближе говорити, пошто то не спада у наш разговор са „Обзором.“

Да у кратко пропратимо даље мудровање Обзорово о Босни и Херцеговини. Оставивши мимогред напоменуту историју на страну „Обзор“ прелази на *начела народности и народне воље*, па пита „где је сигуран доказ да би Босна и Херцеговина хтјеле бити једно са Србијом?“ Он налази да тога *доказа нема.*

Пре свега ми претпостављмо и морамо да претпоставимо да „Обзор“ што се тиче начела народности и народне воље, стоји на становишту данашње владајуће државне теорије и практике. Ако он можда заузима у томе неко ново особено становиште, различно од онога, што га данашња државна наука има, он би то сигурно казао. Држећи се дакле данашње државне теорије, ми морамо про свега „Обзору“ да кажемо, да он данашњу теорију о начелу народности и народне воље није довољно проучио, а да по томе није ни о свима њеним конзеквенцијама довољно размислио. Начело народности у данашњој државној теорији и практици доиста је постао *државним начелом* и по томе се данашњи век обично назива веком народности и народног државног стварања. Но да ли је начело народности, начело народне воље по данашњој теорији и практици једно исто? Да је „Обзор“ ту теорију и практику добро проучио, он би видео да то није једно исто, те неби онда та два начела уједно побркао и смешао.

Да је то доиста тако и да начело народности и начело народне воље није никако једно исто ни по данашњој практици ни по теорији, то ћемо укратко доказати. Да узмемо одмах неколико примера из саме данашње међународне и дрбавне практике. По начелу народности без сумње би извесни кантони швајцарски морали припасти Немачкој, други Италији, а трећи Француској; но да ли је то тако исто и по начелу њихове народне воље? То сваки зна да није и да би свако јавно гласање о томе испало извесно у корист донашњој Швајцарској, а никако у корист ономе, што иште начело народности. Па даље знамо да су Савојска и Ница припале Француској и то по начелу народне воље, јер су се зато изјавиле путем општег гласања (suffrage universelle); а да ли би то исто било и по начелу народности? Питајте ма кога у Италији о томе, па ће вам одмах одговорити да не би и да земљаци Гарибалдови и колевка данашње талијанске династије свакојако ваља по начелу народности опет натраг да припадну Италији. Могли би

о томе још више примера навести из данашње практике, али мислимо да су већ и ови довољни за очигледни доказ онога, што рекосмо.

Па тако исто и по данашњој теорији два поменута начела никако нису једно исто; а и то ћемо у кратко доказати.

ГОВОР Д-РА ЛАЗЕ КОСТИЋА

нар. посланика, држан 6. јула 1874 год. у 265 седници угарског сабора у расправи о изборној новели.

Штов. кућо! Нека ми допусти ш. кућа, да пре свега посмотрим све оне главне разлоге, због којих се предлаже, да се прими овај зак. предлог, који је на столу, и сва она добра, која нам се у том случају у изглед стављају, да на основу истих лакше разложим, чега ради не примам зак. предлога за основ специјалне дебате и због чега се придружујем предлогу, ш. саборског ми садруга Љ. Мочарије.

Пре свега разлози ш. извештача завршују се тим, да с тога ваља примити овај зак. предлог, јер као што рече: „то захтева од нас сваки грађанин а и наши уставни осећаји.“ Но опростите, и ја сам државан грађанин, а шт. извештач нек је уверен, да ја то ни од кога не захтевам. Што се уставних осећаја тиче, то се види из кашње реченог, како их он разуме, јер рече: „пред нами стоји изборни зак. предлог и то такав, какав ваља да се донесе у атар општег мира и поредка.“ У том може имати право шт. извештач кад каже, да ће примању овога зак. предлога бити резултат општи мир и општи поредак, ког разумеваше онај чувени Ђенерао, када рече: „l'ordre regne a Varsovie“ (ред влада у Варшави!) Ако г. посланик мисли да се оваки општи поредак и општи мир може сложити са његовим уставним осећајима, томе ја нисам крив.

Г. министар унутарњих послова између осталога изволео је рећи, „како је у опште јако тешко стварати изборни закон по примеру других држава, види се већ по великој разлици, која се опажа у изображеним европским државама у том погледу, с тога се тим задовољава, што се овим предлогом достиже, да кад погледимо на популацију дотичних држава и на број бирача им, а погледамо на нашу популацију и на број бирача, онда нећемо толике несаразмерности опазити, да би према томе право бирача јако разширити умесно било.“

По мом мнењу, да ли је какав изборни закон уместан и спасоносан у каквој држави, са веома вишег гледишта ваља оценити, него што је „pur et simple“ статистичко гледиште. Ја држим да га ваља поглавито пресудити са историјског гледишта; са гледишта статистике, може бити да г. министар има право, да се између европских држава јака несагласност опажа, са историјског гледишта у једном се саглашавају све оне државе, а то у том, кадгод је покушано било да се стесни слобода избора, да је увек за тим ишло опадање дотичне државе, опадање дотичног народа. А то је у осталом сасвим природно; јер ил ће државна власт бити у стању искључене стихије у шкрипцу држати или не. Ако јој испадне за руком, онда у мирно доба може се одржати, на против пак у времену опште невоље и опште опасности, наћи ће искључене стихије немоћне, узете, које ће се сваком нападају подати. Није дакле питање да ли је suffrage universel срушио Наполеона, није у опште питање, да ли се може срушити каква влада оваком значајном иституцијом ил у опште владавински систем, него је питање, какву снагу за одпор добија таком уставом народ у случају опште опасности? Овом за пример може најбоље служити одважно понашање Француза после пруских победа, према јадној оној појави, у којој беше Немачка приликом освајања Наполеона I. Други је случај, кад држава није у стању искључене стихије у шкрипцу да одржи. Онда се ови труде на другом пољу да испослују оно, што им је законом ускраћено. Ова је алтернатива јако мутна, и ја не могу замислити, коју би изабрао г. министар унутарњих послова.

Ш. посланик дебрецински изволео се позивати на примере из римске повестнице против suffraga universala са каквим је тешкоћама скопчано било у Риму скучење слободног избора, већ и то јасно показује, што је Цезар Октавијан Август, кад је ропублику победио, још толико пијетета имао према изборном праву, да не само што није смео скучити га ил уклонити, него је и сам гласао у својој „курији“ као прост „civis Romanus.“

Још рече дебрецински посланик, да већ и с тога није за suffrage umiversell, мада у теорији против истог нема никакве примедбе, јер је народ јако осиромашио. Има на ово једна изрека из добе римског „Imperium-а,“ да сиротиња захтеваше panem et circenses — (хлеба и позоришта), па кад јој ово дадоше, онда бијаше задовољна. Будите и Ви позорни на ово, па већ кад не можете дати народу „panem“ онда барем изволите му дати circenses-а — а то је да што већма раширите изборно право, јер ово барем код нас може накнада бити за circenses. Кад смо већ код Римљана, слободан ћу бити, ш. кућо, један пример навести о изборном начину. Ш. посланик дебрецински рече, да је код њега начело јавно гласање. Ја у опште немогу да разумем, како јавно гласање може бити начело. Начело само то може бити, да је избор слободан, само изборна слобода може бити начело, а онај начин је најбољи, који у разним околностима понајбоље осигурава слободу.

И у Риму беше у обичају јавно гласање, но када ми то тако јако оте мах, да је слобода избора постала илузорном, један римски министар унутарњих послова, по имену Хортенсије, поднесе „комицијама“ једну изборну новелу под именом „lex tabelaria“ која наређиваше, да гласање тајно буде. Тим је хтео достићи, да онај, који подмићује, види, да нема прилике како би бираче контролисао, и да изгуби вољу, да свој новац бадава харчи. Но овај добри министар јако се преварио; он је држао, да ће бирач по свом уверењу гласати. Напротив показало се, да је деморализација тако мах задобила, да бирачи и неимаху другог уверења, до ли да им за новац ваља гласати. А сад ако је мњење ш. посланика дебрецинског то, да је и код нас деморализација у том степену, онда не марим нек му је начело јавно гласање.

Ш. г. дебрецински посланик с тога није за опште гласање, јер код нас још непостоје за то нужне околности, и што нисмо довољно зрели за то. Ми се обично хвалишемо са својим хиљадугодишњим уставом, па кад ни после хиљаде година нисмо дозрели за уставну слободу, онда када ћемо? Можда онда кад наш ш. садруг Јокаји напише роман о доидућој хиљадугодишњици, можда ћемо онда дознати каде? —

Г. министар унутрашњих послова рече, да му није намера скучити квалификацију која је опредељена зак. ном од 48. г. па опет, не узев у обзир друго што шта, подиже се за зак. значај „од куће са 3 одсека;“ а ово већ по себи скучава ово право или бар правну праксу. Па зашто неће да рашири ове квалификације? С тога, вели, јер оне стихије, које нису потпуно кадре да умесно врше ово право, могле би се лако употребити против уставне слободе. Та ми лоћика веома чудновата долази. Он с тога, јер се боји, да би се неке извесне стихије могле употребити против уставне слободе, с тога им не допушта, да врше уставну слободу. Та кад би ко хтео употребити ове стихије против уставне слободе, тај неће питати, да ли имају право гласања, него ће питати, да ли има у опште незадовољни стихија у држави, које се могу употребити против уставности, а наравно, да ће тим више таких стихија наћи, у колико их је више искључено из уставног правног колосека. Ако је дакле вебња г. министра одиста основана, онда није сљедство то, онда то неговори против раширења права гласања, него баш за раширење истога.

До сад тако држим, могао је задовољан бити са мном ш. посланик дебрецински, што ни једне речи не рекох о питању народности, а можда се и неби упустио у ту тугаљиву ствар, да ми није дао томе г. министар унутарњих послова а и сам г. посланик врло неприличну прилику.

Набрајајући даље разлоге против раширења изборног права г. министар унутарњих послова рече: „нико неможе тврдити о нами да нисмо према народностима туђег језика, што у домовини живе, довољано справедљиви и предусретљиви били, при свем том несмемо заборавити, да имамо неке дужности и према *самима себи* и т. д.“ но бар после овакових речи не може рећи шт. посланик дебрецински, да смо ми једини, који провокујемо. (изазивамо.)

Пре свега узалудно молим шт. министра унутарњих послова, да не изволи више, када народности разуме, употребљавати речи „туђи“, а када о осталој држави говори „ми сами“. Ово сваки други посланик може рећи, ал од једног државног министра је то mauvais genre (непристојно). Код нас није никад обичај, када о сграђанима мађарским говоримо, да их „туђима“ називамо, ма да нам по језику нису баш најближи сродници.

Ја држим, да и посведочисмо ту своју симпатију када мађарском народу таке мужеве дадосмо, које међу своје прваке рачунате, јер дадосмо књижевности мађарској Витковића и Петровић-Петефију, мађ. јавном животу Вуковића и Дамјанића, (тако треба!) верујем I' appetit vient en mangeant, верујем да би ви волели још и даље наставити, но немојте се изволети срдити, што више неиде, јер ви сте томе сами узрок. Ја држим да би ово још и даље ишло, да није међутим дошао закон од 1843 год. који је у атар мађарског језика донесен, и који наређиваше, да се сви документи јавни и изводи из матрикула на мађарском језику имају издавати.

Ово је главан узрок српског противног устанка (вика буне! 1848 год.) Колико је шкодило ово самој мађарштини, то се види из једног малог случаја, што се са мном збио, а слободан ћу бити га, шт. кући приповедити. Ја сам се родио у чисто српском шајкашком селу; родитељи су ми Срби, и при свем том до моје 7 године, не говорих другим, до-ли мађарским језиком. После буне већ ни речи не знадох мађарски. Допуштам, да самном није млого изгубило мађарство, но ово се могло и са другима догодити, а у осталом ми мали народићи и онако немамо много изгубити.

У овом малом примеру лежи велика и стара наука, на коју ви обично не рефлектујете, peragit tranquilla potestas, quod violenter nequit.

Када смо већ код међународног душевног узимања и давања, слободан ћу бити још један пример навести, што се догодио ових дана ван куће У горњој кући, мислим у задњој седници, изволео је један, тако ми се чини *по пореклу Бошњак* гроф Кегкевић сада пак мађ. магнат, аранцовати хец (удесити хајку) на народности. При свем том, што није центлменски (господски) хецове аранцовати изван сезоне, и ма да је нецентлменски и то таке хецове у горњој кући изводити, јер господа оваке ствари обично међу commur-има обављају, при свем том горња кућа је примила његов предлог. Дотичан г. магнат рече, да не треба народностима попуштати, јер и онако ништа не помаже. (На ствар!) У овом лежи наука ш. господо посланици.

(Свршиће се.)

ДОПИСИ.

У Карловцима 28. јунија. Г. администратор Никанор позвао је саборске посланике на два дана пре сабора, а сабор је позван, као што је познато на 29. јуни о. г. Но за та два дана ништа се није могло радити, осим што су посланици приватно између себе конферисали, јер администратор није их сазивао ни на какав разговор или договор. Данас по подне чу се приватним путем од стране администратора, да се сабор неће отворити 29. јунија. Посланици желећи се официјозно о томе уверити, пошљу администратору из своје средине двојицу, да се о томе увере; ови дознаду од њега, да се доиста неће отворити сутра, и то како он рече, с тога, што г. крал. комесар још није спреман те је ради тога отишао и у Нови Сад, него ће се сабор моћи отворити у недељу. Овоме би се дало млого приговорити, али за сада ћемо ћутати, да видимо, како ће се до главне ствари доћи и како ће се она свршити. Само још неколико посланика не достаје што не дођоше. У писарници се уписују посланици по својој побуди, али не што би било тако наређено или званично јављено, да се неће отворити сабор 11. јунија. Старе ствари!

= **Из паланачког среза.** У недељу је обављен избор посланика на срп. нар. сабор за овај срез. По одслуженом богослужењу скупише се изборници у српској школи, де као најстаријег члана изаберу за привременог председника г. Николу Григоријевића свећеника Деспот-Сентиванског, а за перовођу г. Косту Шијачког учитеља Ст. Футошког.

Привремени председник позове изборнике, да себи председника изаберу. Једногласно би изабран г. Петар Марковић свећеник пирошки. Пошто председник позове изборнике да се конституишу буду изабран за перовође гг. Коста Шијачки, Младен Ворђошки и Анастас Димић, за одборнике гг. Ћира Стојаковић из Ст. Паланке, Јован Пантелинац из Ст. Футога, Сима Којић из Ст. Врбаса, и Милош Бугарски из Товаришева.

Затим позове председник изборнике да своје веровнице поднесу по оверодљењу изборника позове их председник да предложе своје кандидате.

Узима реч г. Гавра Пешић, и у дужем свом ваљаном говору подпомогнут од пет чланова, предложи старе посланике г. др. Стеву Павловића и г. Ђуру Грујића Ст. футошког свештеника.

Г. Лазар Петровић позива г. Ђ. Грујића да каже свој програм.

Г. Ђорђе Грујић се изјасни да и сад као и до сад припада слободоумној народној странци, и да му је девиза Арсеније V. завршивши свој говор са овим речма:

Дође време, давно бити неће,
Петров данак видело донеће;
Просвануће слава патријара
И то петог Арсенија стара!

Председник пита изборнике да ли има још који другог кандидата.

Г. Ђорђе Добројевић свећеник предлаже на место г. Ђорђа Грујића г. Петра Григоријевића у чему га потпомажу гг. Данило Стратимировић, Паја Жабљанац, Петар Ковачев, Гавра Суботина, Игњат Мирковић.

Почем се обе странке у световном кандидату г. др. Стеви Павловићу потпуно слажу, то се исти једногласно за посланика извиче, за другог пак остави се да већина реши. Г. Љубко Каћански потпомогнут од 20 чланова у подужем свом приправљеном говору иште тајно гласање.

По обављеном тајном гласању буде г. Ђорђе Грујић са 78 против 45 гласова за посланика изабран.

Изабрани посланик поздрави бираче са живио Арсеније V.

Неможемо а да не рекнемо коју о овом избору. Чудновато је да су се сви реакционари овде у човеку који народној странци припада, споразумели, тако су највећи противници наше народне странке овде највећи кортеши били. Још је чудноватије што млади свештеник г. Љубко Каћански иште тајно гласање, њему бар као свештенику то ни

ЛИСТАК.

КАКО СЕ ОДРЖАЛА ПРАВОСЛАВНА ВЕРА КОД ЈУЖНИХ СЛОВЕНА?

Написао године 1860. А. Гиљфердинг.

С рускога превео ДАН. Ј. ПРИЦА.

(Наставак.)

О томе нема ни говора, да је словенско племе ма кад ил ма где остварило те своје идеале о вишем општем животу (а и који је народ до сад остварио?) Не може се порицати, да је и код Словена високо цењена и далеко изнад услова обичног практичког господарећег живота стајала слобода и слободно удружење и једнодушје и да су Словени увек признавали и претстављали себи тако или друкчије спољни опћи авторитет. Нема сумње да је то јако оснажено опште начело словенско у више различних преврата страњским и туђинским упливањем слабило и изопачавало се, а чешће и пропадало и нестајало га сасвим у бићу и господујућем животу њиховом. — Но да ли се словенска племена у тим и таким невољама одрекоше сасвим тога начела свога, да ли га кадгод сасвим нестаде из живота и из духа словенског?

Кад се не би осећало доста сигурно у крилу, у средини спољних услова опћине, прибегаваше, прелажаше то опште начело словенско у наруч, у отворена и поуздана недра православне цркве.

То исто видимо и код романских народа у староме свету, кад се из општинског живота римског потиштена идеја господарећег авторитета прибија и настањује у цркву и црквенску сферу и ту удари први темељни камен папизму. Па тај исти случај видимо и код германских народа онда, кад потиштена беше из општег народног живота његова средњовечна аристократија, и кад се прибија и наставља живот свој у црквенској сфери, у виду протенстанства.*)

Но врло је огромна и битна разлика између тих народа и Словена: како своју цркву поштују и како су јој одани. Романски и германски народи оборише значај вселенске своје цркве на ниски ступањ својих људских мишљења и начела; а Словени се не коснуше још до данас, да заљуљају тај вселенски строј своје хришћанске цркве, него сами по својој вољи пригрлише и предадоше се истој, онакој, какву је њен оснивач, сам божији син засновао; и то учинише највише зато, што нађоше у њој у потпуној мери оно, што им је кадро остварити у духовној области све њихове опште узвишене идеале. —

Али у чему управо лежи та дивна особина строја православне цркве, ако не у томе, да она у себи и сама собом признаје потпуну слободу људску (појединачку) што јој знатно помаже, да је кадра онако дивно уздржати и очувати јединство- не силом спољнога авторитета, него наравственом силом једнодушности и једногласности свих својих чланова.

За оне читаоце, који може бити неће подпуно знати судити о том предмету, навешћу само за подкрепљење мојих мисли сведочбе, што их дадоше од себе четири источна патријара, који у окружној посланици, што је упутише на папу Пија IX. ово одговорише папи, који окриви православну цркву због нејачког авторитета њезина у заступању правог вероучења: „Православље је сачувало у крилу своме праву вселенску цркву, мада ми православни немамо на земљи никакве спољне власти, какву светост ваша именује „црквеном управом,“ и мада нас не веже никаква друга међусобна свеза, до узајмне љубави, братске слоге и јединства, које нам је све заложено у синовној оданости нашој према матери цркви. У нас заштићује и чува цркву не један, него сви чланови њени, што се зовемо целокупно тело црквено; сав је народ позвани старешина и чувар, који жели и хоће, да му релвђија и релвђиозни догмат буде и остане вечан, не промењив, него онаки, какав он у свој својој чистоти од праотаца својих у аманет прими.“ Какав је унутарњи строј православне цркве, који је тако величанствено уздигнут на темељу слободе и јединства према ономе у католичкој и протестантској цркви, читаоци ће најбоље још разумети из књижице, што је издаде један безимени автор (године 1853 у Паризу и год. 1855 и 1858 у Лајпцигу под насловом: „Quellques mots par un chretien orthodoxe sur les confessions occidentales.“ Зато смо слободни упутити читаоце на ту броширу, што неради себи стављати у задаћу подробно решавање тога питања, које би нас далеко од нашег предмета одвело.

И тако узевши с једне стране то, можемо безазорно и подпуно казати, да је истинит и необорив факат, да је у самоме основу првог словенског бића лежало начело слободе и јединства као наранственог закона, који ограничава слободу појединаца у колико и кад то захтева општа и заједничка ствар. С друге стране пак говоре већ и сама сведочанства окружне посланице источне цркве о духовној слободи и наранственом закону јединства као о основу православног строја црквеног. То нам даје повода и права да кажемо, да су у православном строју црквенском нашли словенски народи подпуно остварење својих узвишених идеала о општем животу људском, а то нам најбоље разјашњава ту околност: зашто и како Словени без утицаја и суделовања власти, а често и против воље њихове примише и усвојише веру православну. А то нам објашњава и тај факат, како да досада ни

*) Нико се већ о томе не сумња, да се аристократски дух наставио у тело и у крило протетантства. Оделивши веру од предања и начела о јединству цркве и подметнувши је личноме тумачењу протестанство је очевидно саму веру направило тековином и имањем богословско образованих људима, прост је народ лишило тога имања, што му га једина вера у правоме смислу речи пружити може. Протестантство такво какво је, најбоље се видети и же из ове брошире: Quellques mots par un chretien orthodoxe etc. Paris 1853. Чудно је да у оним крајевима, где се протестантство није могло сродити с особинама народним, као што ie то у Француској и у Пољској постаје и остаје оно исповедање чисте овејане аристократије.

Српска народна задружна штампарија.

најмање не доликује. јер са чистим челом и поштенним уверењем увек треба на среду, па сваки начин у том тајном гласању има нешто (Та немора баш тако страшно бити У.) о чему ћемо други пут коју рећи док се боље уверимо. Сад пак велимо г. Љубку Каћанском да неје нуждно да буде жртва г. Данила Стратимировића.

Напоследак неможемо а да незафалимо честитој браћи Ст. Паланчанима који изборнике важано дочекаше, шта више и станове им приправише, а наиме честитом младом Србину г. Ники Ивановићу председнику Ст. паланачке црквене општине.

У Плашком, на видов-дан. (*Извештај о избору саборских заступника у I. и II. Плашчанском изборном срезу.*) Данас је обављен избор саборских посланика у оба поменута среза на следећи начин.

У *I. плашчанском срезу*. Најстарији писмени члан изборне скупштине Самуил Поповић прото плашчански, заузме председничко, а најмлађи, Миле Стрика, капелан бележничко место.

Присутних изборника световних и свештеничких било свега 92.

Председник по старини, позове скупштину да пре свега избере из своје средине изборни одбор, који ће избор заступника руководити. Услед тога буду једногласно изабрани и то за председника изборног одбора: Павле Секулић, парох, за чланове; Јово Радмановић, парох; Никола Божич надпоручик у миру, Јово Мирић трговац, и Ђоко Јакшић; поседници; За перовођу: Стево Кокотовић трговац.

Председник одбора позове бираче да означе саборске кандидате.

На то Радош Крагуљац општински начелник плашчански устане и означи Вају Маравића поседника из Дрежнице за кандидата световног реда.

Одма за њим устане парох Јова Радмановић те истакне дра Теодора Недељковића као протукандидата.

Услед тога приступи се гласању. Гласало се јавно и поименце. Резултат гласања био је тај, да је Вајо Маравић 50 гласова, а др. Теодор Недељковић 42 гласа добио. И по томе буде Вајо Маравић за заступника световног реда проглашен.

На пароху Јовану Шорку кандидату свештеничког реда сви се бирачи сложише те га једногласно са заступника од свештеничког реда у том срезу изабраше.

У II. плашчанском срезу. У исто време, само на другом месту обављен је избор заступника у овом срезу.

Председник по старини Симо Вуцелић пригледник у миру и најмлађи писмени члан свештеник Данил Вурдеља перовођа, заузму своја места.

Присутних световних изборника и свештеничких бирача било је скупа 82.

Председник по старини позове изборну скупштину да избере изборни одбор. За председника тог одбора буде изабран Ђуро Радуловић, парох, за чланове: Васо Ребић, сатник у миру, Игњатија Малобабић, свештеник, Вајо Маравић и Илија Стипановић, поседници, за перовођу Јован Вукелић парох.

Председник одбора позове бираче, нека именују кандидате.

На то устане Вајо Маравић те изјави да овај срез има своје кандидате, који поверење народа уживају, а то су рече Радош Крагуљац од световног и Герман Јовановић од свештеничког реда, те позва скупштину да их и сада за заступнике избере.

Услед тога цела скупштина једногласно изабере Радуша Крагуљца за световног а протосинђела Германа Јовановића за свештеничког саборског заступника. И тијем се избор сврши. **К.**

Панчево 24. јуна 1874. Панчевачки деаковски клуб има једнога члана са којим се доиста дичити може. Овај члан, *Густав Јили*, професор на кр. уг. вишој реалци у Панчеву, који је до скоро уредник *„банатског блата“* био, направио је врло велики шкандал, ком се сваки чудити мора. За две године његова бављења у Панчеву показао се већ млого пута прљав и као човек без карактера. Између свију његових шкандала и недела, није ни један тако гнусан и нечовечан као следећи: „Поштованим читачима „Заставе“ познато је, да је варош Јоахимстал у Чешкој прошле године напрасном ватром при великом ветру тако брзо погорела, да многи становници само свој живот спасоше. У след тога се купила помоћ по свима местима за те погорелце. Тако се и у Панчеву скупило око 200 ф. а. вр. и томе професору Густаву Јилију предало, да их одмах тима погорелцима пошље. Имена свију места, која се дарежљивим показаше, буду на јавност захвалношћу изнесена, а панчевачки грађани, који такође руку помоћи пружише, чудише се, да Панчево не бијаше споменуто. Ова се ствар више од по године одуговлачила. Пре неколико дана један панчевачки адвокат запита се преко писма у Јоахимстал, е дал' је из Панчева што дошло, на које добије одговор“ да ни пребијене крајцаре нису добили“. — Неће бити згорег и ово јавности предати: „Исти професор Густав Јили скупио је од ученика III. разреда 17 ф. а од ученика VII. разреда 15 ф. а. вр. за набавку земљовидних карата, али ево већ прође година а карте никако не долазе. Сигурно је и овај новац на своју корист употребио као и онај за погорелце“. — Да неби овај допис много места запремио, с тога за сада нек је доста о карактеру тога највећег кортеша деаковачког и депутирца, који је као граничар Њег. Велич. на подворење са Кранчевићевом кликом ишао. (То су и такви су обично поборници и пријатељи државне угарске мисли, какву си Мађари замишљају — све катилинизам! У.)

+ **Сентомаш** 18. јуна. У последње време писано вам је одовуд више пута, али све о једној теми т. ј. о избору бележника, а о другим стварима које су исто тако важне, дописници хотимице ништа нејављају из чега ми то изводимо, да су они само у тој ствари више него начелно интересовани. Пало је у очи, да се о српској читаоници, коју власт узнемири, изискавши јој једном печат, а други пут и устав који се и сада код министарства налази, у споменутим дописима ништа рекао није. Та равнодушност према овој српској установи, неда се другчије протумачити него тиме, да је тој господи свеједно: постајала читаоница или не, јер они су се за отај случај већ одавна спремали, ступивши још пре две године у чланство грађанске касине, да ли и саде живе или чекајући сирх српске читаонице, да поново ускрсне. Ако пак ово није, онда дописници пате од личне болести, да само своју радњу полепшавају испуштајући из вида друге ствари од опште користи. И оно што дописници о избору бележника јављаху, није верно представљено, јер се сваколика кривица на власт товари, коју ми не бранимо, а претаја се оно, што је целу ствар замрсило. А шта је то? То је то, што је представништво једног који протест уложи одма у почетку одобрило, да се стечај поради избора бележника циркуландо распише, и избор што пре с погледом на потребу општинску обави, неосврћући се на то, да ли се у том кратком времену и може ваљана снага пријавити. Општина је требала времена искати, да си снагу ваљану нађе али партизанство другчије је ствар удешавало, мислећи, да ће у хитости и општинској потреби и својим партајским целима задоста учинити, ма се закон и оштетио. Да је ово тако, показало се приликом други пут заказаног избора, где је странка одсуђујућа, напустила општиноку потребу представништвовим закључком изјављену и истакла си за девизу политично начело, што је сваке фале вредно, када људи који странку предводише неби били вође и представништва, које онакови закључак у почетку донесе мимо закона и мимо сваког начела. Ово ми на све дописе одовуд приметити за нужно држасмо, изјављујући; да је нетактичност самих страначких вођа свему крива. Но ово ми ваља још једним примером подкрепити. Дана 7. јуна т. г. одпочете су оде припреме за избор изборника, који ће посланика на петровски сабор бирати. Пре свега истакнуто је 200 бирача који се 1870 г. поради избора скупштинара уписаше и ув то објава, да се мимо тих 200 и други уписати могу код председништва у течају од осам дана; али где и у које време није назначено. Колко је ово умесно нека читаоци суде, али није све на томе, јер оних истакнутих 200 бирача од 1870 г. немају права, пошто последњи попис бирача поради обнове садање општине црквене учињен беше при концу 1871 г. када је од изаслате комисије свега 344 бирача уписато, али тога списка вође и часници садање срк. общт. неистакоше; да ли намерно или случајно, то је свеједно тек јасан је доказ, да људима, који обштину представљају, оскудева ако не више шта, а оно збиља, које овакове ствари изискују. Ал да! код нас ће оваким начином доћи у моду она „Жижина“ изрека: „да се играмо скупштине“, а на штету народнога права. Знајући, како су скупштине по образовање друштвена живота, по вршење права народног врло важна полуга, болети сваког истинитог родољуба мора, када види, да се у скупштинима само ниске и себичне цели промичу, у место, да даду прилике своје мисли изрећи онима који се осећају потиштени било у погосу народном било у личним одношајима, Ко мисли друштву човечанству и народу своме штогод користити, тај се за чистоту скупштине свим силама заузимати мора, јер је то посредан пут, где човек, из срца у срце из душе у душу говорити може, и околицу своју загревати у појимању и остварењу великих подузећа. Да, тако треба да је, ал код нас као што горе показах, о свему томе јоште трага није.

Перна 20 јуна. Вредно је, да опишем читајућем свету ток избора саборских заступника у глинским срезовима. На то ме већ и сама та околност принукава, што је у 70 броју Заставе неистинит и неразуман телеграм из Глине изишао.

Избор је наређен био за видов-дан. Изборници и једног и другог среза искупише се порано у Глини. Улазећи у Глину дочекивани су на сваком ћошку од глинских опћинара и њиних најамника и упућивани, да бирају Чудића и неког Меничанина или Николу Урицу бившег градског капетана загребачког од световних, а попа Симу Тодоровића од свештенства. Кад је дошло време избора одлучи се први срез од другог и упути се у бившу некад, а сада напуштену српску школу, у којој капелан глински обитава, да тамо избор обави, саопштивши то другом срезу, који је за себе згодно мјесто у црквеној порти (цимитору) заузео. Трговац глински г. Глиго Слепчевић ваљда бојећи се да његов зет Дудић код избора непропадне, као неки директор захтеваше, да обадва среза у скупи буду и заједно бирају, наводећи да тако закон гласи и да је баш зато једно изборно мјесто Глина за обадва среза одређено. Исти г Слепчевић позиваше се и на избор год. 1872 веле, да су онда оба среза у скупу били, за једним столом два изборна одбора сједили и да је један члан другог среза обадва кандидата ставио, који су од свију и изабрани били. Том приликом још нагласи исти господин, да жели и ц. кр. котарски предстојник избору присуствовати, па да и због те околности треба у скупу да останемо. Најпосле захтеваше, да ако и неће први срез са другим у скупу избор чинити, да дође тамо и да чује од њи неку предику о цјели састанка.

Пошто су изборници првог среза добро проучили §§. 20 и 39 изборнога реда и логично досудили, да оделење срезова и оделењи избор означује, јер у противном случају биле би све опћине у један глински срез уврштене, остану при својој намјери и оду у школу. У тај час дође један човек послан од председника глинске црквене опћине ваљда гд. Пере Пелеша и гд. Слепчевића, да изборнике из школске собе исћера и собу затвори поручивши „кад нећете с нама у скупу, нећете ни у нашој школи бирати!“ На ово изборници непротивећи се, изиђу на сокак или баш по истини по ситуацији школе на свинећу плацу и ту избор по конштитуисању одпочну,

Подписани рефлектирајући на досадашње посланике из ових крајева истакне за кандидата г. дра Тошу Недељковића, кога је и јавно мнење за вредна и ваљана кандидата обележило, али га у томе само браћа свештеници подпомагаше а остали изборници по дуљем договору, којима се и свештеници после придружише, изабраше од световних једногласно г. О. Утјешеновића и ако би се овај на избору захвалио, онда г. Никола Урица, а од свештенства, пошто се је г. прото Матијевић захвалио, опет једногласно попа Николу Милића из Перне. — Изборника заједно са свештенством било је 68, а то зато мален број, што су многи изостали а многе опћине нису више него само по два изборника слали изговарајући се да је у Глини велика скупоћа. Г. О. Утјешеновић није се због фамилијарних околности избора примио, те због тога ће, г. Никола Урица овај срез код сабора заступати, а поп Никола Милић одпада почем је други срез попа Симу Тодоровића са 99 гласова изабрао.

Други срез гласао је за два световна заступника и то за г. Чудића и за Меничанина и уложио је телеграфично протест код епарх. административне власти, да је избор Уричин у првом срезу незаконит, — који ће избор законит бити, то ће сабор у своје време пресудити а ја по жељи наше браће изборника дајем ово у јавност без коментара почем би ми и простор Заставе у ово време кратио да читајућа публика своју пресуду донесе о томе: који је срез интелигентније људе и умно јаче снаге за кандидате нпао и бирао? Као и о томе што је председник глинске опћине забранио избор у српској школи обавити. Овај задњи чин приморао је изборнике овог среза, да пошљу на сабор петицију, којом моле, да би их сабор од предика, тероризирања и агитација од стране глинских опћинара ослободио и за будуће Вргин мост као средиште овог среза за изборно мјесто одредио.

ИМЕНА ПОСЛАНИКА.

— Доносимо још једном и потпун списак народни посланика, за овај сабор:

I. Карловачка архидијецеза Од *световни*: за срез румски Сима Крестић, за ердевички др. Милан Јовановић, за даљски Васа Ђурђевић, за митровачки Младен Коларовић, за старо-пазовачки др. Ђорђе Натошевић, за варош.Земун др. Јов. Суботић, за Карловце Коста Станковић (Јања;) од *свештени* за срез румски: Јерej Јован Јовановић; за ердевички Светозар Поповић, за даљски Миша Велендерић, за митровачки Дамјан Јеврић, за старопазовачки Аксентије Моловић.

II. Бачка дијецеза. *од световни*: за срез суботички др. Мих. Полит-Десанчић, за старо-бечејски Стеван Брановачки, за жабаљски др. Лаза Костић, стапарски др. Ника Максимовић, за паланачки др. Стеван Павловић, за Нови Сад др. Светозар Милетић, за Сомбор Никола Лугумерски. *Од свештенства* за суботички и стапарски са Сомбором: прота Ђорђе Бранковић, за паланачки с Новим Садом, парох Ђорђе Грујић; за бечејски и жабаљски прота Максим Папић.

III. Будимска дијецеза. *Од световни* за срез мохачки Сгева В. Поповић, за св. андрејски Јов. Игњатовић; од *свештени* за мохачки парох А. Андрић, за св. андрејски прота Јован Миликшић.

IV. Темишварска дијецеза од *световни*: за срез Темишварски др. Бранко Стевановић, за мокрински др. Миливој Топонарски, за врањевачки Стева Бранковић, за модошки Ал. Николић, за в. сент-миклушки Мита Долга, за араоски Дим. Крестић, за вел. Кикинду Ал. Радовић, за Вел. Бечкерек Ал. Стојић; од *свештени*: за срез мокрински и и врањевачки пар. Ал. Секулић, за модошки и Бечкерек парох Павле Телечки, за арадски и в. св. миклушки архимандрит Теофан Живковић за темишварски и Кикинду парох Максим Јакшић.

V. Вршачка дијецеза од *световни*: за срез вршачки Јосо Јорговић, за белоцрквански Милета Брадваровић, за уљмански мајор Јоца Стефановић-Виловски, за ковински Јоцо Деспинић, за црепајски Каменко Јовановић, за перлески Јован Павловић, за Панчево др. Свет. Касапиновић; од *свештени* за белоцрквански и Ковински прота Лазар Стефановић, за Вршац, вршачки и уљмански срез Ђорђе Мандровић; за Панчево, црепајски и перлески прота Васа Живковић.

VI. пакрачка дијецеза од *световни*: за пакрачки срез Забрдац, за ново-градишки Јустин Кушевић, за I и II беловарски Ј. Живковић и Буде Будисављевић, за слатински Коста Поповић, од *свештени*: за пакрачки и новоградишки прота Чуповић за I и II беловарски прото Мејић, за слатински прота Бабић.

VII. Горњокарловачка дијецеза, од *световни*: за петрињски срез Гавра Вишошевић, за костајнички Манојло Хрваћанин, за I. глински потпуковник (у миру) Никола Чудић, за II. глински Никола Урица за I слињски др. Вук Бакић, за II др. Тоша Недељковић, за I плашчански Радош Крагуљац, за II плашчански Васа Маравић, за оточки Сгево Чутурило учитељ, за корјенички Петар Шорак, за госпићски Илија Радошевић, за доњограчачки срез Илија Гутеша, за карловачко-загребачки Јован Бошковић. од *свештени*: за петрињски и костајнички срез парох Паво Пајић, за карловачки, са два слињска и први плашчански, прота Никола Беговић, за други плашчански, оточки и корјенички срез парох Илија Машић, за два глинска парох Сима Теодоровић, за госпићски и доњограчачки срез пар. Петар Мандић.

НОВИ САД, 29. јуна. Као што се по допису из Карловаца у данашњем броју штампаног види, сабор није отворен данас, него ће се отворити сутра у недељу 30. ов. м. Избор пак митрополита, предузеће се и обавити по свој прилици у четвртак 4. (16.) јула, или ако је истина што вели „П. Напло“, онда тек у недељу 7. (19.) јуна.

— „П. Напло“ већ има цео програм за почетак сабора нашег. По њему ће сутра, после службе свечано у име краља отворити конгрес кр. комесар Хубер; решкрипт ће на мађарском језику прочитати комесаров секретар *Киш*, а на српском секратар петријаршески Иса Ћирић, — Комесар ће при отварању говорити беседу мађарским језиком, а администратор Грујић одговориће му. — При доласку краљ. комесара Хубера у Карловце, поздравио га је владика Грујић беседом у „име епископа“ и честитао му високу мисију са „жељом,

---

католицизам ни протестантизам не може их никад и никако отргнути из недара своје матере цркве; не може их ни једна од тих тако моћних хришћанских цркава са православљем раставити и у своје их крило увести. Па то нам објашњује на последку и тај случај, да су јужни Словени много тврђи и постојанији у својој вери него ли католици.*)

Појави у религиозном животу код јужних Словена очевидно су они исти, који су и у животу руског народа, о којима неће бити нужде да овде говорим. И код њих и код Руса су се развијали почетци словенског духа подједнако. Другчије су се развијали они Словени, који су одма попримали хришћанску веру не у виду православља. Но да ли је баш та разлика у развитку кадра како оборити наше мишљење? А шта да кажемо о Чесима, који тако дуго и тако истрајно бранише и хранише у сред среде окружавајући их римокатоличких Немаца предавне трагове древне проповеди православне, које уз пут продираху и у њихову земљу и за коју устадоше они са својим Хусом, те се усилише из петних жила да се врате учењу и строју вселенске цркве? Но предвиђам већ да ће ту многи стати па упрети прст на моју отачбину, — и запитати ме: како и којим начином појави се раскол у руском народу? да ли су основна начела тога народа тако и толико сродна духу и строју православне цркве? Но ја молим те, који би ме то запитали, да добро промисле, да ли је и у самој ствари делом направљен раскол у цркви, за то само, што је она православна, т. ј. да ли је поникао раскол због њеног унутарњег суштственог духа и строја, и није ли раскод може бити само неразумни протест једног дела народа против спољашњег вида, спољашњег строја општинског, што је у главама тих људи и спољашњи вид, спољашњи строј цркве, у колико се та спољашност показује као страњска и неправославна? Обраћам пажњу на књигу г. Шчапова: „Русскій расколъ старообрядства“.

У осталом не истакох a priori ту мисао о унутарњем сродству основних начела словенскога бића са суштственом основом, на којој је уздигнут строј православне цркве; ја сам изнео ту мисао само зато, што несам нашао другога задовољавајућег објашњеља о најважнијим фактима прошлог и савременог живота јужних Словена. Не да ту мисао потакнем, морао би се бацити на све широко поље словенске повеснице и словенске савремености: она би нам објаснила много и много чега у животу руског народа и у жалосној повесници западних Словена; зато ћемо је оставити савестном критичару, нека је он што може на даље и на шире распреда.

Сад да се вратимо засебном питању о јужним Словенима и да се користимо мал час изложеним резултатима, без којих као што напред споменух, не могосмо наћи довољнога и разумнога објашњења појава у њиховом народном животу.

(Наставиће се.)

*) Подроби о томе можеш читати у новој књизи: „Босна, Херцеговина“ и ствра Србија стр. 128 et passim.

да јој буде такав успех, који ће задовољити Њ. Величанство, и високу владу државну и испунити праведне надежде наше“.

Кр. комесар одговорио је да ће се „старати, да ствари црквене на задовољство изврши, како то закон у својим границама захтева.“

За „праведне наде“ *народа*, нема тај негдањи „народни“ владика ни једне речце. Нека је и то забележено.

— Под председништвом администратора епархије бачке била је у прошли четвртак редовна седница епархијског шк. одбора, у којој присутни беху: Др. Светозар Милетић, парох П. Чолић, др. Јован Туроман, М. Поповић, Ђорђе Глибоњски, А. Михајловић и бележник Ј. Грујић. — На министеријалну наредбу, да се поднесе извештај о рачунима овоместног грч. шк. фонда, закључено је с обзиром на шк. уредбу, да се од административног одбора изишту сви на горњи предмет односећи се списи, и за тим да се овоместна општина пожури на ревидирање споменутих рачуна и поднесак извештаја, даље да се од старатељства изиште извештај о стању грчког шк. фонда са означењем чланова старатељства тога. — План шк. зграде, коју општина старо-керска подићи намерава, одобрен је од шк. савета, што ће се општини ради даљег управљања саопштити. — Избори мест. шк. одбора општине новосадске, мартоношке, кулпинске и пирошке одобравају се. Од мест. школ. одбора у Стапару поднесено устројство плате учитељу с обзиром на шк. уредбу, уступа се општини на претрес с упутством, да општина затим мнење гледе устројења плата одбору епарх. поднесе. — Молба учитеља у Ст. Бечеју Ј. Михајловића ради дозволе, да за време вел. шк. одмора може бити и ван Ст. Бечеја одобрава се с упутством, да тамошњој општини саопшти место у коме за то време становати мисли.

— Конституисао се местни школски одбор за овдашње основне школе српске. Чланови су одбора: Др. Милетић, Јован Бошковић, професор Туроман, проф. Пушкарић, др. Јован Јовановић, др. Милан Јовановић, Миша Димитријевић, Ђорђе Шевић, Арон Михајловић, Јован Марковић. Одбор је изабрао себи за председника проф. Туромана, за перовођу Арона Михајловића, лекарски надзор поверен је дру Јовану Јовановићу, а старатељство Јовану Марковићу. У првој седници одборској закључено је да се изишту од управитеља местних школа записници учитељског збора за ове две последње године, откако је одбор био разрешен од барона Мајтењије, а уједно и да управитељ што пре поднесе извештај о стању школа. Одређена су за тим два члана одборска, који ће ићи на Клису на испит у недељу; а који ће чланови присуствовати при испитима овде у вароши који почињу 23. р. јула, а свршују се 28. р. јула, и то држаће се овим редом: 23. пре подне у аљмашкој школи, а после подне у јовановској школи; 24. пре подне у I. разреду главне женске школе, а после подне у 2. разреду гл. женске школе; 25 пре подне у 3. расреду гл, женске школе а после подне у 4. разреду женском; 26. после подне на аљмашком гробљу; 27. пре подне у 1. разреду гл. мушке школе, а после подне у 2. разреду мушке школе; 28. пре подне у 3. разреду мушком а после подне у 4. разреду. Пријатељима школе српске напомињемо, да не пожале труда доћи по који пут на испите и уверити се о успеху подмлатка нашег; свест и напредак сваког народа мери се по томе, колико и каквих има школа, и колико се брине за њих.

НОВИЈЕ.

Из **Београда** има бечка „Преса“ телеграм који јавља, да је влада земаљског библиотекара *Стојана Новаковића* као делегата на *археолошки словенски конгрес* у Кијево послала. По истом извору оставио је кнез Милан у петак Београд и кренуо се на пут — прво у Беч.

Позив на претплату.

С данашњим бројем истиче рок претплате свима поштованим претплатницима нашим, који су на по године или само на другу овогодишњу четврт претплатили; позивамо дакле како досадање старе претплатнике наше, тако и у опште сав читалачки свет српски, да се што многобројније на „Заставу“ претплати.

Како се данас отвара у Карловцима наш црквено-народни сабор, који ће имати да реши толико важних и тако рећи животних питања народних, то се можемо у овој другој половини године надати у толико већем одзиву читалачког света српског, што је „Застава“ сада у овај пар једини већи српски лист, који са сваке стране независно заступа интересе народа српског, и који ће цео ток расправа саборских верно у свој опширности доносити.

Пошто је вересија код „Заставе“ са свим укинута, то смо дужни изјавити, да се наручбине без новаца не могу уважити, и да се лист никоме без изузетка не може слати, ко новце напред не пошаље. Да не би дакле какве забуне било, овим се учтиво позивају сви поштовани читаоци који желе и падаље „Заставу“ држати, као и који се с почетком нове четврти претплатити желе, да новце одмах потписаној администрацији доставе, пошто ће се **идући број „Заставе“ само онима послати, који се дотле буду претплатили.**

Претплатити се може:
на четврт године, са . . . 3 фор.
на по године, са . . . 6 фор.

Претплата се шаље на **администрацију „Заставе“ У Новоме Саду**, и за ту су цел најудесније тако зване поштанске упутнице (Postanweisung), на коју нека сваки изволи разговетно написати своје име и место, или што је код старих претплатника још лакше и згодније, нека адресу са листа скине и на поштанску упутницу прилепи.

Скупљачима претплатника уступа се у награду за труд 10% од скупљена новца, или на десет претплатника један лист.

У Новме Саду, 28. марта 1874.

Администрација „Заставе“.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изашао је

ЈАВОР

Број 19.

Садржај. Цар Душан и краљ Лајуш, балада Мите Поповића. Деда, од М. П. Шапчанина. За пољубац, песма Нике Грујића Огњана. Блудни син, новела П. Хајза. „Рецимо коју“ на могили Ф. Курелца. I. Листак. Просвета: Доситије Обрадовић. Штампарија у Шапцу. Читуља: Никола Томазео (крај.) Нови књижевни огласи.

„ГЛАС НАРОДА“

БРОЈ 26.

донео је ове чланке: 1. Доситије Обрадовић (свршетак.) — 2. Заблуде и празноверице у нашим пословицама (наставак). 3. Шећер. — 4. Како треба поступати са млатилом за време вршидбе. — 5. Листак: Различности. Књижевна белешка. Сећајмо се нашег народног учитеља Доситеја. Књижевна вест. Позив на Претплату. Оглас.

НА ВАНРЕДНУ СКУПШТИНУ

„СРПСКЕ НОВОСАДСКЕ ЧИТАОНИЦЕ“

која ће бити *у недељу 7. (19.) јулија* ове године у друштвеној дворани, у 3 сата после подне.

Част ми је овим позвати господу чланове читаонице.

Предмети већању:

1. Допис овдашњ. градоначелтва услед вис. министарске наредбе.

2. Извештај о спајању стана читаонице са срп. новосадским колом и т. д.

У Новом Саду на Петров-дан 1874.

МАРКО ПОПОВИЋ с. р.
председ. „срп. новосад. читаонице.“

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Општина вел. кикиндска разписује стечај на упразњено место бабице, плата је 63 фор. 6. кибли чистог жита и два хвата тврди дрва.

Проситељке имаћеду своје молбе до 31. јула општинском поглаварству поднети

Из седнице општинског представништва у В. Кикинди 10. јуна 1874.

УРОШ ПРОТИЋ,
1—3 об. биров.

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења учитељског звања у месту Беочину. Годишња је плата 410 ф. а. вр. слободан стан, и 40 ф а. вр за држање недељне школе. Учитељ је обвезан у цркви појати.

Проситељи имају своје инструиране молбенице најдаље за четири недеље од првог уврћења овог Стечаја школском Одбору у мјесту поднети.

Из седнице Школског Одбора у Беочину 26. Маја 1874.

2—3 СВЕТОЗАР МИЛОШЕВИЋ,
председник.

СТЕЧАЈ.

отвара се на упразнени III. разред мушке школе у Руми. Потражиоци који ово место имати желе, нека своје са доставницама до св. Илије мест. школском одбору поднети изволе. Плата је учитеља 400 ф. а. вр. 100 ф. у име стана и 6 фати дрва.

Изабраном учитељу осим по нар-дби прописаних предмета школских спада у дужност при богослужењу појати у цркви св. Николајевској.

Из седнице мест. шк. одбора 2. јуна у Руми држане.

УРОШ СТАРЧЕВИЋ, перовођа — 3—3 — СТАЈИЋ, председник

СТЕЧАЈ.

На учитељско званије у Ловри (на острву чепељском) у протопресвитерату будимском отвара се стечај, с којим је скопчана годишња плата сљедујућа: — слободан стан — 924. □° ораће земље, — 14. јутра пашњака, 1. воз сена — 500. снопа пиртла, — 2 (пештанска) мерова чиста жита 12 мерова ражи, 8 мерова јечма, — 25. фун. сланине, 25 холби пасуља, — из црквене касе 8. фр. из селске касе 55 фор. од фундације 6 фор. 50 нов. —

Сви они који ово званије получити желе, дужни су: како на српском, тако и мађарском језику децу настављати и недељну школу, и црквено пјеније узгоре наведену плату обављати, — Проситељи имаду своје молбенице чрез 4. недеље дана црквеној обштини поднети.

У Ловри јунија 20. 1874 — МИХАИЛ ЛЕСКОВИЧ
3—3 — председник.

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на једно учитељско место V и VI. разреда поместне вороиспоредне школе. Учитељуће спадати у дужност поред науке за горње разреде прописане још и немачки и мађарски језик предаваги; у цркви појати и децу у појању обучавати.

Плата је 600 ф. а. вр. 3 хвата дрва слободан стан баштом.

Који жели ово место имати, нека изволи до конца јула о. г. своју молбу овд. школском одбору послати.

Првенство ће имати они који су за главне школе проглашени и најмање годину дана учитељовали.

У Цренаји 20. јуна 1874.

ТОША ПРЕДИЋ, перовођа. 3—3 — ИЛИЈЕВИЋ, председник.

ЕДИКТ. 2—3

На поднесену овој консисторији молбу Јелисавете Стојић рођ. Костић из Ст. Шова, да се од свога пре 8 година несталог мужа Драгутина Стојића из Ст. Врбаса развенча, ако се исти за кратко време појавио не би, позива се овим речени Драгутин, да од данас за 6. месеци ради расправе предстојећег брачног предм та или овој консисторији лично предстане; или место свога пребивања означи, а то тим пре што ће се у противном случају чинити и предузети кораци, што их постојећи у том погледу закони прописују

Из седнице консисторијалне у Н. Саду 13 (25) Јуна 1874.

Бр. 202 — 2910. СТЕЧАЈ.

На упразњено место вар. Порезког благајника, са којим је скопчана годишња плата од 900 ф. и дужност полагања кауције у своти једногодишње плате, овим се отвара стечај.

Компетенти имају своје са доказима о њиховој способности снабдевене молбенице у року од шест недеља дана, рачунајући од првог уврћења овог стечаја, вар. магистрату поднети.

Из гл. скупштине сл. кр. вароши Новога Сада држане 2. јула 1874.

ИЛИЈА ПОЛЗОВИЋ с. р. вел. бележник. 2—3 — ПАВЛЕ МАЧВАНСКИ с. р. градоначелник.

СТЕЧАЈ.

Јасеновачка црквена општина отвара стечај на упразњено учитељско место са годишњом платом 400 ф. а вр. са слободним станом, баштом и 6 фати дрва до 1. августа т. г. Проситељи нека се изволе на јасеновачки-уштички школски одбор обратити.

Јасеновац 20. јуна 1874.

3—3 ЈАСЕНОВАЧКИ ШКОЛСКИ ОДБОР.

СТЕЧАЈ

на учитељско место у Манђелосу, смрћу учитеља упрасњено овим се отвара:

Плата са овим местом скопчана јесте следећа. 1. у готовом новцу 200 ф. — 2. 30 пож. жита. 3. 15. пож. кукуруза. 4. 12 фун. свећа. 5. 6 фати дрва и од сваког погреба, кад буде зван 50 н. и слободни стан са две собе и баштом.

Уз прописану дужност мора и повторну школу држати и у цркви појати,

Потражиоци овога звања имају своје молбенице са прописаним сведочбама устројене, овом црк.-школском одбору до краја мес. јула поднети.

У Манђелосу 12. маја 1874. 3—3 ШКОЛСКИ ОДБОР

СТЕЧАЈ.

Овим се отвара стечај на једну меленачку парохију. Сви потражиоци који ову парохију получити желе, имају своје молбенице амо са припадајућим сведочбама најдаље за месец дана када овај оглас први пут на јавност изађе овој консисторији послати, 3—3

Из седнице консистор, у Темишвару држане 7 јун. 1874

Мешовита трговина

М. Г. ЈАНКОВИЋА

у Тителу,

потребује једног од млађи спомоћника, који се и у шниту разуме и једног шегрта. 1—3

НА ЗНАЊЕ.

Од стране српске црквено-школске општине старо-шовске овим се даје на знање, да се у 73. бр. „Заставе“ расписана лицитација за оправљање црквеног торња у заказани дан неће одржати, пошто је та ствар по ново поднесена слав. епархијском административном одбору на решење.

ЦРКВЕНО-ШКОЛСКА ОПШТИНА.

ОГЛАС.

Како сам од кратког времена амо у својој сопственој — новосазиданој — кући, гостионицу „код српског кнеза“ отворио, што поштованој публици овим до знања стављам, умољавам овим да ми се и сад оно свестрано поверење и надаље поклони које сам пређе, као угоститељ код „беле лађе“ уживао, уверавајући сваког, да ћу све с моје стране употребити, да свестрано задовољство својих гостију получим.

С поштовањем

ПИКА ДРАЖИЋ,
1— угоститељ код „срп. кнеза“ у Белој цркви.

ПОЗИВ.

Ко би имао вертхајмску благајну, број 3. око 10 центи тежку, крађо- и ватросигурну за продај нека изволи обћинском уреду у Старој Пазови заједно са последњом ценом на дописујућем листу што пре јавити. 2—2

ДОЛИНАЈ, начелник. — ЛУНГХОФЕР, бележник.

МАНУФАКТУРНА И НИРНБЕРШКА РАДЊА

ЂУРЕ СТОЈКОВИЋА

У НОВОМ САДУ, 2—2

потребује једног доброг спомоћника, који говори српски немачки и мађарски, може одма ступити.

М. Р. СТОЈКОВИЋ

„КОД ПИСМА“ У Н. САДУ

има свагда најновији **шешира, добри цилела, кошуља, сунцобрана поша и све** друге помодне **ствари за оба пола.** 3—4

ПРОДАЈА!

Почем Теца Надрлански из Санада није свој уговор још не изпунио, то га све дотле за купца сматрам, докле год ову стављену земљу другом непродам, и то у Србији од Шабца фрталь сата пешке до 100 ланаца сва равна и у једном комаду, заграђена, коју сам пре три године окрчио, досад оро и сад за сваки усев врло добра. На земљу се никаква порција (Steuer) неплаћа, и граничи се с две стране пашњаком, ди сваки разном стоком безплатно пашу уживати може, на земљи има две куће, и штала за 20 ком. марве од слабог материјала, сад коме је воља узети нека нежали труда доћи неће се кајати. Цена је умерена али за готове новце, и може се запитати код г. Милоша Поповића трговца. 2—3

БРАЋА КЕНИГШТЕТЛЕР

У НОВОМ САДУ,

на житној пијаци у сопственој кући бр. 761.

„код црног буренцета“

препоручују своје добро снабдјевено стовариште свакe врстиња и **винског сирћета есенцију**, која је на бечкој светској изложби 1873, и прашкој индустријалној изложби од 1874, особито одликована. Они сада производе винског сирћета петостручну есенцију. Куповање те робе због велике уштеде подвоза јако се наплаћује. На захтевање шаљу се ценовници и пробе безплатно. 11—

„ПРВА БАЧКА ТРГОВАЧКА И ОБРТНА БАНКА“

У НОВОМЕ САДУ.

Позивајући се на уплату од 20%, коју смо 29. априла о. г. на привремене деонице нашега завода разписали, с тим до знања стављамо да на следеће деонице плативе две рате са 10% или 20 фор. по комаду до данас уплаћене нису.

Број 1, 5, 6, 9, 11—19, 25—30, 71—135, 146—158, 166—175, 182—185, 188—194, 196—202, 204—215, 238—244, 246, 249, 250, 256—260, 262, 263, 265—307, 311—325, 328, 332—345, 356—382, 384, 388—393, 401—403, 405—408, 411, 413, 415—418, 424, 429—440, 442, 443, 446—449, 451—460, 471—500, 551—560, 571, 573, 581—594, 597, 601, 603, 604, 608, 609, 610, 613—641, 644—649, 662—664, 666, 668, 669, 682, 685, 686, 688—700, 707, 710, 715—719, 721—725, 731—743, 751—768, 770—777, 779, 792—799, 801—803, 806, 819, 822, 823, 825, 826, 830—835, 839—848, 850, 854, 858, 860, 862, 864—866, 868, 870, 871, 873, 875, 878—887, 889—893, 899—902, 904, 905, 909, 921—925, 927, 929—931, 936—944, 946, 949—953, 956, 958—970, 972, 979, 981, 983—985, 990—994, 996.

1001, 1002, 1005, 1006, 1009, 1011—1013, 1017—1024, 1029, 1030, 1051—1098, 1100—1102, 1106—1125, 1150—1157, 1166, 1167, 1170—1172, 1182—1185, 1188—1190, 1194, 1196—1200, 1202—1225, 1236—1244, 1246—1260, 1266—1305, 1311—1321, 1323—1325, 1327, 1329—1345, 1356—1383, 1385, 1386, 1389, 1401—1406, 1409—1413, 1415, 1416, 1418, 1423—1432, 1435, 1436—1443, 1446—1449, 1455, 1456, 1461—1500, 1551—1567, 1581—1594, 1597—1599, 1601—1640, 1643—1645, 1647, 1650, 1652—1655, 1661—1670, 1685—1713, 1716—1719, 1721—1725, 1731—1735, 1746, 1748, 1753, 1758, 1759, 1770, 1771, 1776—1778, 1781, 1784, 1785, 1789, 1792—1798, 1801—1803, 1806, 1807, 1811—1818, 1822, 1823, 1825—1830, 1834, 1840—1844, 1846, 1848—1854, 1856, 1858, 1863, 1868, 1870, 1871, 1873, 1875, 1876, 1878—1893, 1899, 1900, 1904, 1905, 1909, 1921—1925, 1927—1930, 1936—1942, 1944, 1946, 1949—1953, 1956—1965, 1969, 1970, 1975—1978, 1983—1985, 1988, 1990—1996.

2001—2022, 2028, 2032—2034, 2040—2042, 2048—2050, 2054, 2061—2064, 2069, 2077—2082, 2084—2088, 2091—2115, 2117, 2122—2127, 2129—2131, 2134—2137, 2143—2145, 2152—2167, 2170, 2175, 2176, 2181, 2184, 2186—2189, 2191—2200, 2211—2218, 2233, 2234, 2239, 2243—2412, 2415, 2416, 2420—2427, 2430—2439, 2441—2452, 2456, 2458—2460, 2463, 2466—2468, 2471, 2472, 2474, 2477—2500, 2511, 2512, 2515, 2517, 2523—2526, 2529—2533, 2536—2540, 2543—2545, 2553—2556, 2560—2567, 2571—2576, 2579—2587, 2589, 2591—2599, 2603—2628, 2633—2637, 2643—2661, 2664—2674, 2676—2684, 2687—2689, 2691—2710, 2713, 2715—2735, 2741—2754, 2757—2760, 2764, 2771—2783, 2785—2788, 2792—2815, 2821—2868, 2874—2878, 2881—2908, 2911—2915, 2924—2926, 2928—2940, 2944—2947, 2951, 2952, 2954—2960, 2971—3000.

Притјажатеље тих деоница даклем пазљивим чинимо, да у смислу у §. 10 наших правила заоставше уплате уједно с 6% каматом до 10. августа о. г. по новом кал. тим сигурније положе, јер ће ду им се иначе деонице у корист резервног фонда банкиног брисати.

Нови Сад 7. јула 1874. по нов. кал.

УПРАВА.

§. 10. Ко за време одређеног рока не плати што треба, позваће се путем новина у §. 9. означених да то учини, па ће се означити и број деонице и коначни рок од 4 недеље, за које мора доспеле рате заједно са 6% каматама положити. Ако и тај рок пропусти, то ће свако даље право изгубити, ван ако управа не нађе за боље, да доспела плаћања судским путем истера, а све што је досад положио, долази у фонд за причувак и банка може за сваку таку деоницу нову издати и по курсу продати. 2—3

Властник др. Свет. Милетић. — Одговорни уредник Стеван Поповић. — Издавалац „Задруга за срп. народну штампарију“

Српска народна задружна штампарија.

Ванредни додатак броју 76. „Заставе.“ понедељак 1. (13.) јула.

СРПСКИ ЦРКВЕНО-НАРОДНИ САБОР.

Прва седница 1. јуна.

Г. администратор Никанор позвао је саборске посланике на два дана пре сабора, а сабор је созван, као што је познато на 29. јуни о. г. Но за та два дана ништа се није могло радити, осим што су посланици приватно између себе конферисали, јер администратор није их сазивао ни на какав разговор или договор. У Петак по подне чу се приватним путем од стране администратора, да се сабор неће отворити 29. јунија. Посланици желећи се официјозно о томе уверити, пошљу администратору из своје средине двојицу да се о томе увере; ови дознаду од њега, да се доиста неће отворити сутра, и то како он рече, с тога, што г. краљ. комесар још није спреман те је ради тога отишао и у Нови Сад, него ће се сабор моћи отворити у недељу. Од посланика досад још нису дошли Јов. Живковић, Чудић, Будисављевић, Урица.

Око десет часова пре подне нашли су се сви присутни посланици у саборници. Место, које летвицама од посланичких места одељено бијаше, тако звана галерија, бијаше дубком пуна публике готове из свију крајева српских.

Особито је било доста међ публиком и женскиња.

На предлог Брановачког оде једна из 6 саборских посланика састојећа се депутација по администратора Груића да га у саборницу позове.

На скоро за тим долази у саборницу у пратњи депутације Груић и заузме председничко место. (Нема тишина владала је за то неколико тренутака).

Адм. Груић: Његова пресветлост, г. краљевски повереник, готов је сабор одма отворити, али молим да оде по њега једна депутација, у коју ја умољавам господу од свештенства: проту Стефановића и Чуповића, од световних гг. посланике Брановачког, Суботића, Јустина Кушевића, Натошевића и Стев. В. Поповића.

За тим поменута господа оду у магистратски стан по краљевског комесара. Непотраја дуго, а у саборницу дође г. кр. комесар Хубер и његов актуар Каш, обојица у подпуној званичној гали, у пратњи депутације. Г. кр. комесар заузме председничко место и проговори мађарски ово:

Ö császári és apostoli királyi Felsége legkegyelmesebb urunk és királyunk által ezen nemzeti — egyházi congressusra és a püspöki zsinatra királyi biztosúl legkegyelmesebben kiküldve levén, a legfelsőbb királyi leiratot felolvasás es kihirdetés végett ezennel átnyujtom. — (Пошто ме је његово ц. кр. и апост. Величаство, наш најмилостивији господар и краљ, најмилостивије изаслао, као краљевског комесара на овај народно-црквени сабор и на владичански синод, овим подношам највиши краљевски одпис, да се прочита и проглаши.)

Др. Свет. Милетић изјави жељу да ово исто и српски рекне.

Кр. Комесар, махнув руком, рече: бити ће, изволите се мало претрпити.

За тим узме превишњи, државним угар. печатом запечаћен кр. рескрипт и прочита с њега овај наслов:

„Нашем верном љубезном Сигмунду Хуберу, нашем дворском саветнику бившег краљевско-угарског намесничког савета, подпредседнику у миру Нашег реда гвоздене круне трећег степена кавалеру, и у грчко-источним српским црквеним пословима дејствујућем нашем краљевском комесару.“

Учинив то, преда рескрипт актуару Кишу, који за столом, с десне стране кр. комесара, опредељено место заузео бијаше.

Отворив кр. рескрипт, који на мађарском језику написан бијаше, прочита га. За тим преда г. кр. комесар с леве стране седећем секретару патријаршије др. Ћирићу српски текст, те га овај прочита.

Српски текст кр. рескрипта гласи:

„Ми Франц Јосиф итд.

Верни нам љубезни!

Пошто је столица грчко-источног архијепископа-митрополита карловачког смрћу Самуила Маширевића карловачког архијепископа, грчко-источног српског митрополита и патријарха упразњена остала: то смо Ми решењем Нашим од 15. маја најмилостивије наредили, да се у смислу IX. члан. закон. год. 1869 и на основу, Нашим решењем од 29. маја 1871 потврђеног изборног реда српски народни црквени сабор преко Нашега угарског министра богочасти и просвете путем администратора карловачког архијепископата сазове, и да му се за први задатак постави, да избор карловачког митрополита и архијепископа патријарха, по досадашњем начину и *посредовањем* Нашег краљевског комесара обави, и резултат избора путем Нашег краљевског комесара и Нашег угарског министра богочасти и просвете нами поднесе.

За овај на 11. јуни о. г. у Карловце сазвани сабор, као и за синод, који ће се у своје време састати, Ми на предлог Нашег угарског министарског председника, стављен у споразумљењу са нашим унгарским министром богочасти и просвете и нашом хрватско-славонско-далматинском краљевском владом, Вашу верност за нашега краљевскога комесара именујемо и надажемо нашем угарском министру богочасти и просвете, да Вашу верност нужним упутством, које ће вам за правац у вашем послу служити, снабдје.

Који у осталом царском и краљевском милошћу стално благонаклони остајемо.

Дано у Шенбруну 27. маја 1874.

Франц Јосиф. **Стефан Бито.**

Пошто је тај акт обављен био, устане г. кр. комесар и поздрави сабор својим говором, кога је читао. Говор гласи:

Славни саборе!

„Из прочитаног највишег рескрипта увидео је славни сабор оне дужности, које ми је Његово царско и краљевско апостоличко Величанство, наш најмилостивији господар и краљ наложити изволио.

Отворено изјављујем, да ћу отачким намерама Његовог царског и краљевско-апостолског Величанства, — које на добро цркве и народа српског смерају, и у свему на закону се оснивају, — са поданичком оданошћу следовати и да ћу им пуноважност и извршење набавити.

Уверен сам, да ће ме славни сабор, по традиционалној верности српског народа у овом послу мом подпомоћи.

Стање народно-црквени послова журно изискује да се попуни упражњена столица архијепископско-патријаршеска.

То на прво место међу осталим садашњим пословима поставља такође са дојакошњим обичајем споразумно гласећи закон, у кога духу архијепископ-патријарх позван је, да народни-црквени сабор руководи.

Кад ово предходно дело Божијом помоћу и с приступајућом највишом вољом његовог царског краљевско апостолског Величанства срећно буде свршено, и попуњене буду празне епископске столице, онда ће сабор позив имати, да друга важна дела разправља.

Напомињем између осталих оно решење Његовог ц. и кр. апост. Величанства, која се до онде на представку славног сабора, о своме устројству извесно може очекивати.

Подајмо дакле, да достојно поштујући права највишега престола, и верно држећи се устава и закона миле наше отачбине, дођемо до цели, да са узајмним споразумљењем и сјединеним силама, мирним договором и законитим поступком оснујемо благостање цркве и уређену и мирну управу у њој.

Живио Његово царско и краљевско-апостолск. Величанство, наш најмилостивија господар Франц Јосиф. I. цар аустријски и апостолски краљ унгарски, хрватски, славонски и далматински. Живио! (Саборски посланици устају и одазивају са дуже трајућим „живио.“)

С овим у смислу највишег рескрипта, народно-црквени сабор отвореним проглашујем.“

За тим устане администратор патријаршије *владика Груић*, са свог места, кога, док се краљ. комесар у саборници бавио, за владичанским, скерлет-чохом покривеним, одма пред председништвом стојећим столом заузео бијаше, и поздрави од своје стране г. кр. комесара, рекавши: да му је мило што је баш висока личност г. Хубера за кр. комесара наименована, надајући се да ће се посредством његовим (кр. комесара) понајпре моћи жеље и народа и владе у склад довести, јер Његова Пресветлост, који се у средини Срба родио, имао је прилике познати, а и познаје жеље и потребе и обичаје народа српског, Његова Преузвишеност зна шта нам треба *а шта нетреба.* Нагласујући још, да је непоколебива традиционална верност спрам превишњег владајућег дома и отачбине у пуној снази код српског народа задржала се, поздравља он (влад. Груић) његову Пресветлост г. кр. комесара свесрдном добродошлицом, желећи му, да му се слава имена његовог умножи.

Пошто је г. комесар благодарио, управи он на г. адм. владику Груића следеће речи:

„Умољавам Вашу Преузвишеност да са сабором под председништвом Вашим сверовљење избора саборских заступника предузети и исто што скорије — и то најдаље за три дана обавити, а за то исто време уједно и конституисање сабора извршити изволите; и позивам уједно и славни сабор, да том приликом из своје средине одлучном већином гласова изабере изборног председника из световног реда за обављење избора архијепископа и митрополита-патријарха.

Око 11 часова одлази г. кр. повереник из саборнице, а његово, односно председничко место заузме владика Груић, и поздрави сабор од прилике овако:

„Славна и православна господо, чланови сабора!

Мени је пала у део та част, да Вас по налогу Његовог Величанства, и високе владе сазовем на овај сабор. Радујем се што сте се скупили у овој саборници и да Вас поздравити могу речма Давида *„на дело и делање даже до вечера.“* Какав је први задатак предстојеће радње, разумелисте из превишњег кр. рескрипта. Моје није толковати речи тог високог списа. Ал свакојако је у њему најутешнија намера да се скине жалосна црна завеса, која од дуже времена покрива патријаршеску столицу.

Према том најпречем послу немојмо се обазирати на оно, што је с поља, а и код нас самих наилазило и појављивало се. Ми последице тога осећамо, и ако то један другом неказујемо — као што је и у реду. Напоследку и послови најбоље испадају за руком, кад се на прошлости млого необазиремо. Дани и часи овог сабора скупи су, и зато их на делање ваља употребити Овде се сучељавају прошлост и будућност; до наше воље мудрости и искрености стои да могућности дамо, ту прошлост да излечимо а будућност укрепимо. Неможемо рећи да немамо рана које нас тиште. Ал небојмо се, наука нам помаже и показује, да те ране до костију још допрле нису: у народа има и нада и вере у љубави — љубави у срцу а светлости у души. Па ако смо се и ми, снабдевени с тим и таким својствима овде скупили, можемо онда без страха у будућност своју погледати. Будућност, будућност! Ако и код нас и у свету о нашој цркви и будућности њеној свакојаки неповољни слутња, доста неутешни прорицања, прљених из прелазних страсти, има, и ако хоће те две чињенице да нам заклоне ведро небо наше цркве, и јасне звезде будућности наше — опет те звезде неће нити потавнети, нити потонути, докле искрености и наде у народа буде а то је: *вера.*“

За тим на предлог неколико чланова буду за перовође саборске најмлађи чланови сабора гг. др. Тоша Недељковић и др. Вук Вакић, усвојени

Владика Груић пита сабор, којим начином хоће да се оверовљење обави.

Др. Јов. Суботић вели да то има већ у пословном реду углављено, цитира дотични §. пословног реда, по ком се бира одбор од 15 чланова, који ће веровнице прегледати.

Др. Стеван Павловић пита, да л је овај половни ред за све саборе?

Одговара му се да јесте док се непромене.

Владика Груић за тим одгађа седницу на неколико минута поради бирања поменутог одбора.

Сваки члан сабора написао је својом руком на парче цедуље 15 имена посланичких и сваки је посланик лично, како му је од перовође др. Недељковића име прозвано, тим редом и цедуље на сто председнички метао.

Владика Груић отвара седницу и позива сабор, да изабере скрутаторски одбор, који ће цедуље прегледати.

На предлог *Суботића* буду једногласно ова гг. изабрана: *Јоца Деспиник, Мита Крестић, Јоца Стефановић Виловски* и прота *Лазар Стефановић.*

После тога, одгоди вл. Грунић седницу на по сахата, да овај одбор четворице свој посао обави.

Отворив седницу, иште владика *Груић* од одбора извешће о резултату гласања.

Прота Л. Стефановић јавља да је предато 70 цедуља и поднаша извештај.

Бележник *др. Т. Недељковић* чита имена изабраних одборника; изабрани су у одбор за оверовљење: др. Светислав Касапиновић са свима гласовима, Моловић, Павловић, Чуповић са 69, Суботић, Ст. В. Поповић. Андрић, Стефановић са 68, Бранковић, Брановачки, Николић са 66, прота Живковић са 65, Забрдац, са 62, и Илија Гутеша са 61.

Владика Грујић вели, нек се чланови овог одбора изволу састати кад за умесно нађу и нек му што пре означе име свог председника, да му може протесте предати, који су му досад стигли.

Одма за тим, око $^3/_4$ на један сат заврши се седница.

Одбор за оверовљење остане и после свршене седнице да се конституише и изабрао је себи за председника Стевана Брановачког, а за известитеља др. Бранка Стефановића.

ПОВИ САД, 30. јуна. Овим ванредним додатком прошлом броју „Заставе“ извештавамо пошт. публику „Заставе“ о течају отварања српског црквено-народног сабора. За сад немамо простора критиковати како говор кр. комесара тако и говор владике Грујића, који у осталом немогосмо у свој обширности набавити. За време скрутиније оверовљавајућег одбора, били су неки посланици по двоје по троје на подворењу код кр. комесара.

Овај је истима отворено рекао: да владика Стојковић неће добити највише потврђење. После седнице била је већа група саборски посланика код кр. комесара. Ји ли овој подобно рекао незнамо. Доста, да се нико од народњака, који су са кандидатом за митрополита и патријарха већ од куће пошли, том благом пресијом“ (douce pression) неда пољљати.

Рачуна се, да ће 64 посланика гласати за владику Стојковића, а 7 за владику Грујића и то ови: Ј. Живковић, Јустин Кушевић, прота Чуповић, Бабић и Мејић, Коста Поповић, Коста Станковић; Радовић је неизвестан, за сада нерешителан; арх. Живковић уздржаће се од гласања; Буде Будисављевић не добива допуста од своје власти те неће доћи, по свој прилици ревигноваће; Ник. Урица искао је допуста на 3 недеље.

Верификациони одбор конституисав се исти дан у 5 сати у вече, поделио је веродајнице међу члановима. Протеста има 22, који су у део запале известиоцу одбора дру Бранку Стефановићу. Одбор ће по свој прилици сутра у понедељак бити готов са својим послом, јер од 22 протеста мало ће који уважен бити, и за ове мало те неће истрага бити наређена, а међу тим протестовани по пословнику имају права гласања.

По свој прилици, да ће уторак бити јавна саборска седница, у којој ће се и верификација и конституисање сабора обавити, а у среду, или ако се за тај дан конституисање остави, или се иначе размак збуде, у четвртак може одпочети изборна радња. —

Као што смо из поуздана извора извештени кр. комесар се спремио за останак у карлорцима до октобра месеца.

До душе лепи погледи за автономију и самосталност и самога — синода! —

Какву параду од нашег конгреса праве, види се и из тога, што је читав журналитсични апарат преселио се у Карловце.

Ту неки Јул. Футаки, (негдашњи Јулије Вилхелм родом из Парабуђа, који је у Н. Саду учио се на српској гимназији, садањи сарадник полузваничне „Пештанске кореспонденције“, издаје литографисану „карловачку кореспонденцију“ („Karlovitzer Corespondenz“), а други цештански листови послали су особеног стенографа, који нешто српски знаде. Такође је и особени телеграфиста из Пеште добављен.

— Сутра долази Јов. Живковић. Видићемо хоће ли седморица приступити већини, или ће остати у сецесији, од куда ћемо и на њин и на владин план јаснији поглед добити.

НОВИ САД, 30. јуна. Вредно је да забележимо опет један податак, који сведочи, каквих има мађарских гимназија. Податак тај узимамо из „Уг. Лојда“. Чујте. Школске године 1871—2 полагало је 218 ђака испит зрелости на великој гимназији у *Нађ-Керешу.* Од тих 218 матуритетлија пала су њих четворица на испиту. Где од 218 ученика пролази 214 на матуритету, може човек себи представити, какав је то испит зрелости. Па какво је тек знање у оне четворице морало бити?! Уједно ваља и то знати, да је број свију редовних ученика на тој гимназији г. 1872. износио 247. По томе се најбоље види, како је нађкерешка гимназија од стране ђака „ein sehr gesuchter Artikel.“ Не можемо прећутати, да оће и по које српско ђаче да се забуни у Нађ-Кереш. И још пештански листови непрестано вичу, како треба најстрожијем државном надзору подврћи народносне гимназије, и подижу хајку нарочито на словачке гимназије и на српску новосадску гимназију, у којој кашто и трећина ученика пада на матуритету, као што је било пре четири године, кад су под председништвом дра Суботића, као повереника патронатова, од 15 ученика петорица бачена.

— Из Сомбора нам јављају, да је на тамошњој гимназији отворен стечај на српски језик, и да би добро било, да који Србин заузме то место, јер директор те гимназије, Буњевац *Радић*, да може преко ноћ би од Србаља и својих Буњеваца направио све саме Мађаре, а овамо прича „како је његов дида најрадије пивао писме јуначке о Страхињи бану.“ Уједно нам и то јављају, како католички катихета Мајсон, који предаје латински и немачки у II. разреду, неда српској деци, да одговарају на српском језику. Баш се види, да је српска државна гимназија у Сомбору за Србље намењена!

Позив на претплату.

С данашњим бројем истиче рок претплате свима поштованим претплатницима нашим, који су на по године или само на другу овогодишњу четврт претплатили; позивамо дакле како досадање старе претплатнике наше, тако и у опште сав читалачки свет српски, да се што многобројније на „Заставу“ претплати.

Како се данас отвара у Карловцима наш црквено-народни сабор, који ће имати да реши толико важних и тако рећи животних питања народних, то се можемо у овој другој половини године надати у толико већем одзиву читалачког света српског, што је „Застава“ сада у овај пар једини већи српски лист, који са сваке стране независно заступа интересе народа српског, и који ће цео ток расправа саборских верно у свој оширности доносити.

Пошто је вересија код „Заставе“ са свим укинута, то смо дужни изјавити, да се наручбине без новаца не могу уважити, и да се лист никоме без изузетка не може слати, ко новце напред не пошаље. Да не би дакле какве забуне било, овим се учтиво позивају сви поштовани читаоци који желе и надаље „Заставу“ држати, као и који се с почетком нове четврти претплатити желе, да новце одмах потписаној администрацији доставе, пошто ће се **идући број „Заставе“ само онима послати, који се дотле буду претплатили.**

Претплатити се може:

на четврт године, са . . . 3 фор.
на по године, са . . . 6 фор.

Претплата се шаље на **администрацију „Заставе“ У Новоме Саду**, и за ту су цел најудесније тако зване поштанске упутнице (Postanweisung), на коју нека сваки изволи разговетно написати своје име и место, или што је код старих претплатника још лакше и згодније, нека адресу са листа скине и на поштанску упутницу прилепи.

Скупљачима претплатника уступа се у награду за труд 10% од скупљена новца, или на десет претплатника један лист.

У Новме Саду, 29. јуна 1874.

Администрација „Заставе“.

ПРИЛОЗИ СРПСКОМ НАРОДНОМ ПОЗОРИШТУ.

1) Г. Совра Павковић из Суботице поклонио је српском народном позоришту једну срећку кнеза Палфија под бр. 39. 370, од 40 фор. сребра.

2.) Г. Арон Јовановић угоститељ код „пастирке“ у Белој цркви послао је преко администрације „Заставе“, 2 ф. а. вр., као прилог из ковчежића бр. 296, што се код њега налази.

3.) Г. Јован Стајевић из Мохача послао је преко уредништва „Заставе“ 47 фор. 33 н. а. вр., што је скупљено приликом избора саборских посланика на позив г. Цветка Милића пароха Дарђанског.

Имена приложника: Г. Г. Јован Стајевић трговац мохачки 5 ф.; Милутин Марјановић свештеник шарочки 1 ф.; 35 н.; Прока Топонарски парох мајишки 1 ф., Цветко Милић парох Дарђански 1 ф., Јован Бољарић учитељ мајишки 50 н., Антоније Марковић игуман грабоваки с братством 5 ф., Јевтимије Матијашевић поштар печварски 1 ф., Радослав Андрић парох Х. Суљошки 1 ф., Павле Костовић свештеник Борјадски 1 ф., Милан Ђукић учитељ шиклошки 1 ф., Радослав Мађаревић свештеник титошки 1 ф., Павле Александровић трговац сигетски 1 ф., Михаил Радановић трговац мохачки 2 ф., Шандор Јосић парох бански 1 ф., Богољуб Јосић из Бана 1 ф., Јован Шешић из Шиклоша арендатор 1 ф., Јован пл. Алексић из Шиклоша 1 ф., Браћа Пандуровићи трговци шиклошки 1 ф., Стеван В. Поповић из Будима 2 ф., Ђира Барбировић земљеделац из Мајиша 1 ф., Јаков Поповић трговац мохачки 5 ф., Марко Савић земљеделац из Мајиша 40 н., Димитрије Радић учитељ кишфалубски 20 н., Глишо Веменац земљеделац шарочки 10 н., Светозар Марјановић свештеник 20 н., Ђорђе Јагић земљеделац из Титоша 20 н., Андрија Ђукић земљеделац из Ланчуга 20., Јован Бошњак земљеделац из Бана 10 н., Милутин Дреновац земљед. из Дарде 20., Лаза Стефановић земљед. из Дарде 10 н., Ђорђе Петловац зомљеделац из Дарде 10 н., Лаза Дреповац из Бремена 20 н., Михаило Огњановић земљед. из Шарока 10 н., Лука Кресић земљед. шарочки 8 н., Стеван Панић земљеделац из Мохача 20 н., Јосиф Филип гостионичар из Мохача 20 н., Алекса Савић земљеделац из Мајиша 20 н., Цветко Марковић земљед. из Мајиша 10., Илија Вакањац земљед. из Моноштора 20 н., Младен Љубојевић земљеделац из Мајиша 40 н., Радослав Крерадовић арендатор из Титоша 1 ф., Валерија Ћосића рођ. пл. Бар. Милбах 1 ф., Православна српска општина мохачка 5 ф., парох мохачки 1 ф. — Свега 47 ф. 33 н. —

На свима овим прилозима изјављује своју најтоплију захвалност.

Управа срп. нар. позоришта

САВА ПЕТРОВИЋ с. р. тајник. — Начеоник: СТЕВАН БРАНОВАЧКИ с. р.

НА ВАНРЕДНУ СКУПШТИНУ
„СРПСКЕ НОВОСАДСКЕ ЧИТАОНИЦЕ“

која ће бати *у недељу 7. (19.) јулија* ове године у друштвеној дворани, у 3 сата после подне.

Част ми је овим позвати господу чланове читаонице.

Предмети већању:

1. Допис овдашњ. градоначелтва услед вис. министарске наредбе.

2. Извештај о спајању стана читаонице са срп. новосадским колом и т. д.

У Новом Саду на Петров-дан 1874.

МАРКО ПОПОВИЋ с. р.
председ. „срп. новосад. читаонице.“

ИЗВЕШТАЈ О РАДЊИ ЗАДРУГЕ ЗА СРПСКУ НАРОДНУ ШТАМПАРИЈУ
поднесен скупштини задружној 26. маја (7. јуна) 1874.

Славна скупштино! 8. (20.) маја ове године навршило се три године дана, од како је српска народна задружна штампарија своју радњу одпочела; и потписани одбор радује се, што на завршетку треће године не мора почети извештај свој са разним жалбама, као што је до сада свагда принуђен био чинити, него на против може с радошћу изјавити, да се задружна радња у течају ове године много успешнијом показала, а што је најважније, учињен је један велики корак за постижење оне цели, ради које је ова задруга поглавито и основана.

Као што је познато, све три досадања редовне скупштина свагда су одбору нарочито на срце метале, да се са власником „Заставе“ упусти у преговоре ради откупа или бар примања „Заставе“ у накладу; а последња редовна скупштина је осим тога још наложила одбору, да по потреби и ванредну скупштину сазове, која би према успеху преговора у тој ствари имала одредити, да ли и кад да се уплати остали део улога, који је одређен на накладу књижевних производа, нарочито пак на чешће издавање политичног листа. По овоме налогу скупштинском одбор се са власником „Заставе“ одмах упустио у преговоре, и резултат је био тај, да је задруга примила на се накладу „Заставе“ од 1. јануара 1874. под условима, који су садржани у уговору, што га уз овај извештај славној скупштини на увиђење прилажемо. Овим примањем „Заставе“ у накладу учињен је истина само један, но најглавнији корак за постижење поглавите цели ове задруге, и тек ће се временом кад боље материјалне околности наступе и број претплатника се у нечем увећа, моћи даље напред кораknути. Свакако би добро било, да славна скупштина у том погледу или сама каква наређења учини, или овласти одбор, да према околностима може даље какве кораке учинити, нарочито ради чешћег излажења „Заставе“.

Примањем „Заставе“ у накладу наступило је и оно време, кад се по решењу пређашње скупштине имало попунити упражњено место економског деловође у штампарији. Одбор је држао за најцелисходније, да то место споји с администрацијом „Заставе“, и тако је за оба та посла изабрао једногласно г. Ђиру Бабина пређашњег контролора „Матица Српске“ с платом од 1000 фор., од којих му 500 фор. иде од стране штампарије као економском деловођи, а 500 фор. као администратору „Заставе“ и 10% тантијеме од чистог прихода „Заставе.“

Како је 1. априла о. г. истекао рок уговору са техничким деловођом г. Арсом Пајевићем, то је одбор уговор с њиме продужио на даље три године дана, но с тим додатком, да му је плату повисио на 1500 фор. а вр., као што му је још прва редовна скупштина од 27. јула 1871. у изглед ставила, да ће му се временом и с развитком радње и плата повисити.

Лањска је скупштина одобрила поступак одбора у погледу листа „Гласа народа“; с тога је одбор у нади, да ће потпуно одговорити интенцијама главне скупштине, и ове године уступио право издавања „Гласа народа“ дружини књижевника, која се саставила из професора на овдашњој вар. реалци и српској великој ђимназији. Одбор је сматрао за дужност своју тако поступити, да не би овај за народ наш тако јако потребан лист угинуо; а да би се издавалачкој дружини одржање листа у неколико олакшало, одбор је решио да се и ове године као свагда до сад члановима задруге шаље „Глас Народа“ у име камате на уплаћену прву половину улога.

У погледу издавања књижевних производа имамо напоменути, да је одбор и ове године издао календар „Полажајник“ у 3000 примерака за који је и овом приликом Др. Јован Јовановић написао лепи други део; даље је дао штампати „Неколико народних песама за учење на изуст“ у 5000 примерака, пошто се прво издање у 3000 примерака за кратко време разграбило. Осим тога је одбор примио да штампа *„латинску читанку“* професора Ф. Обркнежевића. У већа каква књижевна подузећа се за сад одбор није смео упуштати, које због књижевних наших неприлика, а које и због недостатка средстава за то.

Што се тиче саме радње задружне штампарије, у том погледу имамо саопштити славној скупштини ту пријатну вест, да се иста у течају ове године јако увећала и унапредила, нарочито се та разлика лако даје опазити поређењем са пређашње две године, кад је радња штампарије доста слаба била. Ако и поред све те добре радње нисмо баш у стању за сада велики какав добитак показати, узрок је у томе, што смо у пређашње две године доста знатне губитке претрпели, за које нисмо сигурни да ли ће се и накнадити, и што се онда тако једва на крај излазило, да се штампарија готово ни у чему није могла обнављати; а на против у течају минуле године је све то већим делом попуњено и доста је нових потребних опрема прибављено, те јо у то не мала свота новца уложена. Међу тим цео ток радње најбоље ће показати рачуни, које нам је част овде славној скупштини поднети с примедбом, да су исти од стране одбора прегледани и за добре пронађени.

РАЧУНСКИ ПРЕГЛЕД ДО 20. МАЈА 1874.

АКТИВА:	фор.	н.	ПАСИВА:	фор.	н.
Потраживања по главној књизи . .	9241	41	Главница деоничара	16360	—
Папир на стоваришту	1785	30	Веровници	1772	26
Укупан намештај уз одбитак употребе	8729	67	Салдо као добит	1845	62
Боје на стоваришту	135	—			
Књиге на стоваришту	86	50			
	19977	88		19977	88

Из одборске седнице задруге за српску нар. штампарију, држане у Н. Саду 25. маја (6. јуна) 1874.

Стефан Јефтић, председник.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Општина вел. кикиндска разписује стечај на упражњено место бабице, плата је 63 фор. 6. кибли чистог жита и два хвата тврди дрва.

Просителке имаћеду своје мелбе до 31. јула општинском поглаварству поднети

Из седнице општинског представништва у В. Кикинди 10. јуна 1874.

УРОШ ПРОТИЋ, об. биров.

2—3

Бр. 202 — 2910. **СТЕЧАЈ.**

На упразњено место вар. Порезког благајника, са којим је скопчана годишња плата од 900 ф. и дужност полагања кауције у своти једногодишње плате, овим се отвара стечај.

Компетенти имају своје са доказима о њиховој способности снабдевене молбенице у року од шест недеља дана, рачунајући од првог уврштења овог стечаја, вар. магистрату поднети.

Из гл. скупштине сл. кр. вароши Новога Сада држане 2. јула 1874.

ИЛИЈА ПОЛЗОВИЋ с. р. вел. бележник. — ПАВЛЕ МАЧВАНСКИ с. р. градоначелник.

3—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења учитељског звања у месту Беочину. Годишња је плата 410 ф. а. вр. слободан стан, и 40 ф а. вр за држање недељне школе. Учитељ је обвезан у цркви појати.

Просителји имају своје инструиране молбенице најдаље за четири недеље од првог уврћења овог Стечаја школском Одбору у мјесту поднети.

Из седнице Школског Одбора у Беочину 26. Маја 1874.

СВЕТОЗАР МИЛОШЕВИЋ, председник.

3—3

СПРАВЕ
ЗА ПОЉСКУ ПРИВРЕДУ.

могу се добити код подписани као што следује:

Једна млатица у Инглеслој кошта овде 700 фор. — од 6 коња снаге из фабрике Claytona Schutlevorta Linkoln-a

Једна млатица кошта овде 600 фор. — од 6 коња снаге из фабрике Стевана Река у Пешти

Једна млатица влачити кошта 400 фор. — по американској системи са витлом на коли, да се може при-

Једна млатица сламотресом 300 фор. а. вр. — собствени наш производ кошта без сламотреса 250 фор. а са

Једна млатица извод 200 фор. за два коња по 80—100 крста врше на дан. — са витлом на ступцу по системи Пинета немачки про-

Једну сејаљку дајемо за 300 фор. — од Claytona и Schutlevorta по системи Гаретовој од 13 ре-

Једну сејаљку — од Маршала од 13 редова за 300 фор.

Једну сејаљку ко воле, треба један коњ, а кошта само 1 ф. 40 н. а. вр. — по новом начину, лаку пара 11 редова а и горе сеје како

Једна сејалка — што човек о прат обеси да може једнако сејати кошта само 20 ф.

Ветрењача дуже за 8—10 дана. — од 30—50 фор. можемо увек послужити са чистом и лепом робом а нај-

Нацрте из по нас важни узрока за сад неиздајемо а по овом опису мање више знаду и наши земљеделци те фабрикате.

Условија су ⅓ капаре а остала у наточ или меницу са три подписа на 3—4 месеца.

Manojlović & Comp.
u Sentomašu

1—3

БРАЋА КЕНИГШТЕТЛЕР
У НОВОМ САДУ,

на житној пијаци у сопственој кући бр. 761.

„код црног буренцета“

препоручују своје добро снабдјевено стовариште сваке врсте пића и **винског сирћета есенцију**, која је на бечкој светској изложби 1873, и пашкој индустријалној изложби од 1874, особито одликована. Они сада производе винског сирћета петоструку есенцију. Куповање те робе због велике уштеде подвоза јако се наплаћује. На захтевање шаљу се ценовници и пробе безплатно. 12—

ЕДИКТ. 3—3

На поднесену овој консисторији молбу Јелисавете Стојић рођ. Костић из Ст. Шова, да се од свога пре 8 година несталог мужа Драгутина Стојића из Ст. Врбаса развенча, ако се исти за кратко време пејавио не би, позива се овим речени Драгутин, да од данас за 6. месеци ради расправе предстојећег брачног предм та или овој консисторији лично предстане, или место свога пребивања означи, а то тим пре што ће се у противном случају чинити и предузети кораци, што их постојећи у том погледу закони прописују

Из седнице консисторијалне у Н Саду 13 (25) Јуна 1874.

ОГЛАС.

Како сам од кратког времена амо у својој сопственој — новосазиданој — кући, гостионицу „код српског кнеза“ отворио, што поштованој публици овим до знања стављам, умољавам овим да ми се и сад оно свестрано поверење и на даље поклони које сам пређе, као угоститељ код „беле лађе“ уживао, уверавајући сваког, да ћу све с моје стране употребити, да свестрано задовољство својих гостију получим.

С поштовањем

НИКА ДРАЖИЋ,
2— угоститељ код „срп. кнеза“ у Белој цркви.

Мешовита трговина
М. Г. ЈАНКОВИЋА
у Тителу,

потребује једног од млађи спомоћника, који се и у шниту разуме и једног шегрта. 2—3

ПРОДАЈА!

Почем Теца Надрлански из Санада није свој уговор јоште изпунио, то га све дотле за купца сматрам, докле год ову стављену земљу другом непродам, и то у Србији од Шабца фртаљ сата пешке до 100 ланаца сва равна и у једном комаду, заграђена, коју сам пре три године окрчио, досад оро и сад за сваки усев врло добра. На земљу се никаква порција (Steuer) неплаћа, и граничи се с две стране пашњаком, ди сваки разном стоком безплатно пашу уживати може, на земљи има две куће, и штала за 20 ком. марве од слабог материјала, сад коме је воља узети нека нежали труда доћи неће се кајати. Цена је умерена али за готове новце, и може се запитати код г. Милоша Поповића трговца. 3—3

ФОТОГРАФСКИ УМЕТНИЧКИ ЗАВОД

ЈОВАНА РЕХНИЦЕРА

налази се у кући „Српске Матице“ (пре Јосиф Гилминга) на главној пијаци број 42. у Новом Саду.

Сликати се може у свако доба. У свим величинама уметничке слике по најјефтинијој цени.

При изложби 1871 с медалијом и с декретом похвале одликован. 8—

ЗА СВАКОГ КОРИСНО.

Баш зато, што сад време почиње, кад **пољски мишеви, кртице, рчци** пољима, велику штету наносити, и **пацови, мишеви и пиваће** по кући се множити могу, несмо кадри довољно ц. кр. прив. отрова за мишеве тај под именом

„МИШОМОРА“

препоручити, почем се исти у истини по хвалодостручном искушеном одлучном дејству своме за **економе, господаре, дворјанс и воденичаре** као права благодет сматрати може.

Цена је једне дозе 1 ф. 80 н. а. вр. за угодити публици шиљаћеду се понеке дозе по **Post-nachnahme“** на све стране. —

„Мишомора“ се може и у Новом Саду, али само код **Љ. Стефановића**, а у Земуну само код **Јовановића** сва добити.

Сведочба. Употребив ваш „Арканум“ опростио сам се крпи бубица, шваба у кући, и силни мајова у подруму за које сам вам благодаран, почем сам пређе сва могућа средства бадава употребљавао.

У Бечу. ФЕРД. КАЈН, фабрикант.

„ПРВА БАЧКА ТРГОВАЧКА И ОБРТНА БАНКА“
У НОВОМЕ САДУ.

Позивајући се на уплату од 20%, коју смо 29. априла о. г. на привремене деонице нашега завода разписали, с тим до знања стављамо да на следеће деонице плативе две рате са 10% или 20 фор. по комаду до данас уплаћене нису.

Број 1, 5, 6, 9, 11—19, 25—30, 71—135, 146—158, 166—175, 182—185, 188—194, 196—202, 204—215, 238—244, 246, 249, 250, 256—260, 262, 263, 265—307, 311—325, 328, 332—345, 356—382, 384, 388—393, 401—403, 405—408, 411, 413, 415—418, 424, 429—440, 442, 443, 446—449, 451—460, 471—500, 551—560, 571, 573, 581—594, 597, 601, 603, 604, 608, 609, 610, 613—641, 644—649, 662—664, 666, 668, 669, 682, 685, 686, 688—700, 707, 710, 715—719, 721—725, 731—743, 751—768, 770—777, 779, 792—799, 801—803, 806, 819, 822, 823, 825, 826, 830—835, 839—848, 850, 854, 858, 860, 862, 864—866, 868, 870, 871, 873, 875, 878—887, 889—893, 899—902, 904, 905, 909, 921—925, 927, 929—931, 936—944, 946, 949—953, 956, 958—970, 972, 979, 981, 983—985, 990—994, 996.

1001, 1002, 1005, 1006, 1009, 1011—1013, 1017—1024, 1029, 1030, 1051—1098, 1100—1102, 1106—1125, 1150—1157, 1166, 1167, 1170—1172, 1182—1185, 1188—1190, 1194, 1196—1200, 1202—1225, 1236—1244, 1246—1260, 1266—1305, 1311—1321, 1323—1325, 1327, 1329—1345, 1356—1383, 1385, 1386, 1389, 1401—1406, 1409—1413, 1415, 1416, 1418, 1423—1432, 1435, 1436—1443, 1446—1449, 1455, 1456, 1461—1500, 1551—1567, 1581—1594, 1597—1599, 1601—1640, 1643—1645, 1647, 1650, 1652—1655, 1661—1670, 1685—1713, 1716—1719, 1721—1725, 1731—1735, 1746, 1748, 1753, 1758, 1759, 1770, 1771, 1776—1778, 1781, 1784, 1785, 1789, 1792—1798, 1801—1803, 1806, 1807, 1811—1818, 1822, 1823, 1825—1830, 1834, 1840—1844, 1846, 1848—1854, 1856, 1858, 1863, 1868, 1870, 1871, 1873, 1875, 1876, 1878—1893, 1899, 1900, 1904, 1905, 1909, 1921—1925, 1927—1930, 1936—1942, 1944, 1946, 1949—1953, 1956—1965, 1969, 1970, 1975—1978, 1983—1985, 1988, 1990—1996.

2001—2022, 2028, 2032—2034, 2040—2042, 2048—2050, 2054, 2061—2064. 2069, 2077—2082, 2084—2088, 2091—2115, 2117, 2122—2127, 2129—2131, 2134—2137, 2143—2145, 2152—2167, 2170, 2175, 2176, 2181, 2184, 2186—2189, 2191—2200, 2211—2218, 2233, 2234, 2239, 2243—2412, 2415, 2416, 2420—2427, 2430—2439, 2441—2452, 2456, 2458—2460, 2463, 2466—2468, 2471, 2472, 2474, 2477—2500, 2511, 2512, 2515, 2517, 2523—2526, 2529—2533, 2536—2540, 2543—2545, 2553—2556, 2560—2567, 2571—2576, 2579—2587, 2589, 2591—2599, 2603—2628, 2633—2637, 2643—2661, 2664—2674, 2676—2684, 2687—2689, 2691—2710, 2713, 2715—2735, 2741—2754, 2757—2760, 2764, 2771—2783, 2785—2788, 2792—2815, 2821—2868, 2874—2878, 2881—2908, 2911—2915, 2924—2926, 2928—2940, 2944—2947, 2951, 2952, 2954—2960, 2971—3000.

Притјажатеље тих деоница даклем пазљивим чинимо, да у смислу у §. 10 наших правила заоставше уплате уједно с 6% каматом до 10. августа о. г. по новом кал. тим сигурније положе, јер ће ду им се иначе деонице у корист резервног фонда банкиног брисати.

Нови Сад 7. јула 1874. по нов. кал.

УПРАВА.

§. 10. Ко за време одређеног рока не плати што треба, позваће се путем новина у §. 9. означених да то учини, па ће се означити и број деонице и коначни рок од 4 недеље, за које мора доспеле рате заједно са 6% каматама положити. Ако и тај рок пропусти, то ће свако даље право изгубити, ваи ако управа не нађе за боље, да доспела плаћања судским путем истера, а све што је досад положио, долази у фонд за прич. [illegible] и банка може за сваку таку деоницу нову издати и по курсу продати. —3

М. Р. СТОЈКОВИЋ
„КОД ПИСМА“ У Н. САДУ

има свагда најновији шешира, добри ципела, кошуља, сунцобрана поша и све друге помодне ствари за оба пола. 4—4

Мануфактурна трговина
ЂОКЕ ШЕРДАНА
у Вршцу,

потребује једног млађег спомоћника, практиканка или шегрта. 1—3

Властник др. Свет. Милетић. — Одговорни уредник Стеван Поповић. — Издавалац „Задруга за срп. народну штампарију

Српска народна задружна штампарија.